

ЗВІТ

**за результатами впровадження
Програми контролю сирого молока на базі
інформаційно-комунікаційної системи
Державної служби України з питань безпеки
харчових продуктів та захисту споживачів
(«Молочний модуль») у 2025 році**

ЗМІСТ

Скорочення та аббревіатури	2
Резюме.....	3
1. Вступ та законодавче підґрунтя.....	6
2. Методологія оцінювання.....	9
3. Результати впровадження	11
3.1. Реєстрація в Молочному модулі учасників.....	11
3.2. Оцінка результатів лабораторних досліджень.....	35
4. Упровадження Програми контролю сирого молока на рівні областей.....	48
5. Оцінка виконання комплексної Дорожньої карти із упровадження Програми контролю сирого молока в Україні 2024–2026.....	58
6. Підсумки та наступні кроки.....	68

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ

АВЗ – акт відбору зразків

ВРХ – велика рогата худоба

ГВМ – господарство з виробництва молока

ГУ – Головне управління

Держпродспоживслужба – Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

ЄС – Європейський Союз

ЗБЗ – загальне бактеріологічне забруднення

ІВ – інформація відсутня

ІНГ – залишки протимікробних речовин / антибіотиків

КСК – кількість соматичних клітин

ММ – інформаційно-комунікаційна система Держпродспоживслужби на базі програмного забезпечення «Молочний модуль»

МПП – молокопереробна потужність

НРЛ – національна референс-лабораторія

НРЦ – національний референс-центр

ОР – оператор ринку

ПЗМ – пункт заготівлі молока

ПКСМ – Програма контролю сирого молока

ТЗ – точка замерзання

QFTP – швейцарсько-українська програма «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (Quality FOOD Trade Programme), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія)

РЕЗЮМЕ

Уже сім років в Україні реалізується Програма контролю сирого молока (ПКСМ), метою якої є формування еквівалентних Європейському Союзу (ЄС) процедур ризик-орієнтованого контролю через регулярний моніторинг періодичних перевірок сирого молока з боку компетентного органу.

ПКСМ стартувала 15 лютого 2019 року із затвердження Держпродспоживслужбою Концепції з реалізації пілотного проєкту у Вінницькій, Миколаївській, Полтавській та Харківській областях, який охоплював лише обмежену кількість операторів ринку та представників Держпродспоживслужби. Упродовж 2021–2025 років відбулася трансформація програми від пілоту до національного рівня.

Ключовим етапом стала розробка та затвердження 05 січня 2022 року Дорожньої карти із запровадження ПКСМ¹ (далі – Дорожня карта), яка розроблена в межах реалізації швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія).

У 2023 році було проведено проміжну оцінку реалізації Дорожньої карти, в зв'язку із чим кінцева точка досягнення візії та діяльності Дорожньої карти потребували перегляду через зміни в законодавстві та відтермінування перехідних періодів підвищення вимог до безпечності та якості сирого молока.

На початку 2024 року Дорожня карта була переглянута за участю всіх зацікавлених сторін (фахівців Держпродспоживслужби, представників приватного сектору, галузевих та бізнес-об'єднань молочного сектору, експертів QFTP). У травні 2024 року Комплексна Дорожня карта із запровадження ПКСМ в Україні 2024–2026² була розміщена на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби у спеціальному розділі «Програма контролю сирого молока», який було створено за участі експертів QFTP та технічної підтримки фахівців Держпродспоживслужби (15.03.2024 р.). Наказом в.о. Голови Держпродспоживслужби від 06.12.2024 №838 затверджено Положення про Робочу групу з реалізації Дорожньої карти із запровадження ПКСМ на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» (ММ) на 2024–2026 з метою своєчасного виконання завдань для державного сектору, визначених затвердженою наказом Голови Держпродспоживслужби від 09.04.2024 №213 Дорожньою картою на 2024–2026 роки, та координацією ПКСМ в Україні.

1 https://qftp.org/wp-content/uploads/2021/08/dodatok-1_finalnyj-proiekt-vizii-ta-dorozhnoi-karty.pdf

2 https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%8F%20%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%202024_%D0%B2%D0%B5%D0%B1.pdf

Важливим кроком у 2025 році стала модернізація функціоналу ММ із урахуванням змін, які відбулись в адміністративному устрої України (зміна КОАТУУ на КАТОТТГ), змін у молочному законодавстві, а також пропозицій користувачів ММ. Комісією з проведення приймальних випробувань та введення в експлуатацію модифікації програмного забезпечення «Молочний модуль», затвердженою наказом Голови Держпродспоживслужби від 10.06.2025 №552, проведено тестування модифікації програмного забезпечення «Молочний модуль» відповідно до розробленої та затвердженої Програми і методики приймальних випробувань та введення в експлуатацію модифікації інформаційної системи Держпродспоживслужби «Молочний Модуль». У січні 2026 року модернізовану версію Молочного модуля перенесено на сервери Держпродспоживслужби та введено у дослідно-промислову експлуатацію.

За цей період вдалося сформуванати нормативно-правову базу, яка наближає процедури державного контролю до вимог законодавства ЄС, запровадити простежуваність у частині ведення записів та обміну даними щодо результатів лабораторних досліджень з використанням ММ та моніторинг за ПКСМ з боку компетентного органу.

Цей звіт є оцінюванням результатів упровадження ПКСМ на національному рівні за 2025 рік з п'ятирічною динамікою. Взяті для оцінювання дані базуються на витягах з ММ щодо відбору зразків та результатів досліджень, а також офіційних даних компетентного органу.

Станом на 1 січня 2026 року в ММ зареєстровано 1295 операторів ринку (ОР) з 23 областей України. Всього у 2025 році у 937 ОР із 21 області було відібрано зразки сирого молока та направлено до уповноважених лабораторій, результати досліджень яких доступні в ММ. Дослідження були проведені у 45 уповноважених лабораторіях Держпродспоживслужби регіонального (20) та міжрайонного рівнів (25) у 21 області України за показниками, регламентованими статтею 40 Закону України №2042-VIII «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» з періодичністю, визначеною наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» від 12 березня 2019 року №118, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07 червня 2019 року за №593/33564.

У 2025 році спостерігається суттєве розширення обсягів лабораторних досліджень сирого молока за всіма показниками (зростання на 19–42% до

2024 року), що відображає масштабування ПКСМ та підвищення інтенсивності моніторингу. Порівняно з 2021 роком обсяги досліджень зросли кратно (у 5–50 разів залежно від показника).

Якісні показники загалом демонструють позитивну динаміку: середні значення загальне бактеріологічне забруднення (ЗБЗ) і кількість соматичних клітин (КСК) залишаються суттєво нижчими за допустимі рівні, причому КСК у 2025 році досяг найкращого значення за період спостереження. Частка невідповідностей є низькою: для ЗБЗ – 1,5%, для КСК – 1,12%, для інгібіторів – 0,12%.

Розподіл значень ЗБЗ і КСК свідчить про загальне покращення якості, хоча зберігається значна варіабельність і наявність поодиноких екстремальних значень. Виявлені невідповідності мають переважно епізодичний характер і не є системними для окремих потужностей.

Аналіз за групами потужностей підтверджує, що більшість виробників працює в межах допустимих рівнів, а частка системних порушень залишається низькою (переважно до 1%). Водночас фіксуються сезонні коливання (зокрема в літній період для ЗБЗ та на початку осені для КСК), що потребує посиленого контролю.

Показник точки замерзання протягом року залишався стабільним у межах фізіологічної норми, що свідчить про відсутність системних ознак фальсифікації молока.

Загалом результати 2025 року підтверджують підвищення ефективності ПКСМ: на фоні значного зростання обсягів досліджень забезпечується стабільна якість продукції та низький рівень критичних відхилень, хоча зберігається потреба у подальшому моніторингу та превентивних заходах.

1. ВСТУП ТА ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДҐРУНТЯ

Гармонізація українського законодавства, на якому базується ПКСМ, з європейським – на завершальному етапі. Зокрема, з метою імплементації положень Виконавчого Регламенту Комісії (ЄС) 2019/627, Регламенту (ЄС) 178/2002 та Регламенту (ЄС) 853/2004 внесено зміни до:

- Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»³ (регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів (ОР) та споживачами харчових продуктів і визначає порядок забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів);
- Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»⁴ (далі – Закон України №2042). Статтею 40 цього Закону запроваджено прозору систему та простежуваність у частині ведення записів та обміну даними щодо результатів лабораторних досліджень (випробувань) зразків сирого молока, відібраних у місці первинного виробництва та / або зберігання молока з використанням інформаційно-комунікаційної системи компетентного органу ММ та відповідно, моніторинг упровадження процедур періодичної перевірки сирого молока та результатів лабораторних досліджень (випробувань) з боку компетентного органу (Держпродспоживслужба).

Затверджено низку нормативно-правових актів, які деталізують виконання положень статті 40 Закону України №2042, зокрема:

- 1) наказом Мінагрополітики від 12 березня 2019 року №118 «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07 червня 2022 р. за №593/33564⁵, визначено:
 - правову та технічну основу для розробки і впровадження національної ПКСМ, що передбачає періодичні перевірки сирого молока із відбором зразків для проведення лабораторних досліджень на визначені показники: загальне бактеріологічне забруднення (ЗБЗ), кількість соматичних клітин (КСК), залишки протимікробних речовин/ антибіотиків (ІНГ), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні та точку замерзання (ТЗ),

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#n564>

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0593-19#n395>

- допустимі рівні цих критеріїв,
- рекомендовані методи лабораторних досліджень (випробувань),
- вимоги до уповноважених лабораторій, задіяних у дослідженні зразків сирого молока в межах ПКСМ;

2) наказом Мінагрополітики від 07 квітня 2022 року №209 «Про затвердження Гігієнічних вимог до дрібнотоварного виробництва та обігу молока» від 07 квітня 2022 року №209, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 квітня 2022 року за №452/37788⁶, встановлюються гігієнічні вимоги до первинного виробництва та обігу молока від сільськогосподарських тварин, які утримуються дрібнотоварними виробниками, а також до пунктів заготівлі молока (ПЗМ).

Процедура відбору зразків харчових продуктів та уніфікована форма акту відбору зразків (АВЗ) встановлені наказом Мінагрополітики від 11 липня 2018 року №490 «Про затвердження Порядку відбору зразків та їх перевезення (пересилання) до уповноважених лабораторій для цілей державного контролю та Форми акта відбору зразків», зареєстрований у Міністерстві юстиції України від 26 грудня 2018 за №1464/32916⁷.

Наказом Мінагрополітики від 05 листопада 2024 року №4067 «Про затвердження Змін до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 08 серпня 2023 року №1503 та затвердження форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю (інспектування) стосовно дотримання операторами ринку та/або операторами потужностей гігієнічних вимог до потужностей, на яких здійснюється виробництво та/або обіг продуктів бджільництва», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12 грудня 2024 року за №1900/4⁸, затверджено уніфіковані форми актів перевірки ОР, у тому числі тих, які здійснюють первинне виробництво молока, транспортування молока та молозива, збір чи переробку молока, також перелік питань для перевірки до молочних автоматів тощо.

14 серпня 2024 року в Міністерстві юстиції України зареєстровано наказ Мінагрополітики від 11 липня 2024 року №2033 (далі – наказ №2033/2024), що вносить зміни до Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів, затверджених наказом № 118/2019⁹. Цими змінами запроваджуються:

6 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-22#Text>

7 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1464-18#Text>

8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1900-24#Text>

9 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1245-24#n2>

- вимоги до сирого молока, що не піддавалося термічній обробці та буде вводитись в обіг як харчовий продукт кінцевому споживачу, а також до ГВМ й тварин, від яких таке молоко отримується,
- встановлюються місця та правила реалізації такого молока: безпосередньо з ГВМ, з фермерського магазину, з ємності для молока (цистерна, резервуар тощо), молочного автомата для нефасованого сирого молока,
- вимоги до молочних автоматів для нефасованого сирого молока,
- чіткі механізми щодо проведення лабораторних досліджень (випробувань) сирого молока, отриманого в місцях первинного виробництва, на залишки протимікробних препаратів / антибіотиків, точку замерзання, а також на лужну фосфатазу під час дослідження молока безпосередньо після термічної обробки.

Також наказом №2033/2024 затверджено специфічні функції національної референс-лабораторії з досліджень (випробувань) молока та молочних продуктів (НРЛ), основною метою якої є здійснення організаційно-методичного керівництва, консультативної та практичної допомоги мережі уповноважених компетентним органом на дослідження сирого молока лабораторій у межах ПКСМ, що посилює інституційну спроможність ризик-орієнтованої системи контролю в молочному секторі та його готовність для інтеграції з ринком молока ЄС.

18 липня 2024 року Кабінетом міністрів України затверджено постанову №830, яка вносить зміни до Порядку та критеріїв уповноваження акредитованих лабораторій, у тому числі референс-лабораторій, та Порядку перевірки дотримання уповноваженими акредитованими лабораторіями, у тому числі референс-лабораторіями, критеріїв уповноваження та позбавлення такого уповноваження, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 10 січня 2019 року №10¹⁰. Критерії уповноваження акредитованих лабораторій, у тому числі референс-лабораторій, актуалізовані відповідно до вимог Регламенту (ЄС) №2017/625 Європейського Парламенту та Ради. Особлива увага приділяється критеріям до уповноваження референс-лабораторій, які мають бути провідними лабораторіями у конкретній сфері та координувати роботу мережі уповноважених компетентним органом на лабораторні дослідження (випробування) за відповідними видами (напрямами) лабораторій, як це відбувається в ЄС.

¹⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/830-2024-%D0%BF#Text>

2. МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ

Методологія оцінювання результатів запровадження ПКСМ на базі програмного забезпечення ММ здійснюється за попередньо визначеними кількісними індикаторами та якісними показниками відповідно до Дорожньої карти.

Важливими джерелами інформації при підготовці оцінювального звіту є:

- 1) витяги даних з ММ щодо відбору зразків та результатів досліджень, що охоплювали період з 01 січня 2025 року по 31 грудня 2025 року,
- 2) інформація територіальних органів Держпродспоживслужби областей щодо:
 - кількості інспекторів обласного та районного рівнів, зареєстрованих у ММ,
 - загальної кількості ОР (ГВМ та ПЗМ) в області, у тому числі зареєстрованих у ММ,
 - кількості поголів'я по кожному ГВМ.

Оцінка результатів досліджень за звітний період здійснювалася на основі показників описової статистики:

- **середня арифметична величина** – середній рівень значень результатів досліджень визначеного показника, що є часткою від ділення суми всіх значень на їхнє загальне число;
- **середня геометрична величина** дорівнює кореню із добутку значень результатів досліджень, степінь якого дорівнює кількості взятих для підрахунку значень, та характеризує динаміку показника з меншою чутливістю до викидів (значення, що значно виділяються/ відрізняються із загальної вибірки);
- **медіана** – значення, яке поділяє ряд значень результатів досліджень на дві рівні частини, тобто зліва і справа від медіального значення знаходиться однакова кількість значень результатів досліджень;
- **стандартне відхилення** характеризує, наскільки широко розташовані значення ряду даних щодо їх середнього арифметичного;
- **10%, 25%, 75% та 90%** процентилі (квантилі) – це таке значення показників, що, відповідно, 10%, 25%, 75% та 90% значень показника потрапляють нижче цього значення.

Для статистичних обчислень і графіки було використане програмне середовище «R».¹¹

При оцінці прогресу реалізації Дорожньої карти щодо запровадження ПКСМ було застосовано таку методологію.

Кожний блок Дорожньої карти складається із конкретних діяльностей. Реалізація діяльностей у межах одного блоку вважається виконаною після досягнення всіх очікуваних результатів. Усі очікувані результати окремого блоку мають сумарну вагу 100%. Вага одного очікуваного результату дорівнює 100% поділим на кількість очікуваних результатів у діяльності. В Дорожній карті в таблиці наведено розподіл відповідальності відповідно до моделі розподілу обов'язків RASCI: Відповідальний (R), Орган, що погоджує (A), Підтримка (S), Консультування (C) і Поінформовані (I). У такий спосіб кожна діяльність у Дорожній карті має чітко визначеного відповідального учасника. З метою врахування прогресу виконання діяльностей комплексної Дорожньої карти всіма відповідальними учасниками у період з 19 грудня 2025 року по 19 січня 2026 року було проведено опитування: відповідальних за впровадження ПКСМ на рівні кожної області фахівців ГУ, фахівців уповноважених на проведення досліджень зразків сирого молока в межах ПКСМ лабораторій, представників молокопереробних підприємств, бізнес-об'єднань (виробників та переробників молока).

¹¹ R Core Team (2024). R: Мова та середовище для статистичних обчислень. R Foundation for Statistical Computing, Відень, Австрія. <https://www.R-project.org/>

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ

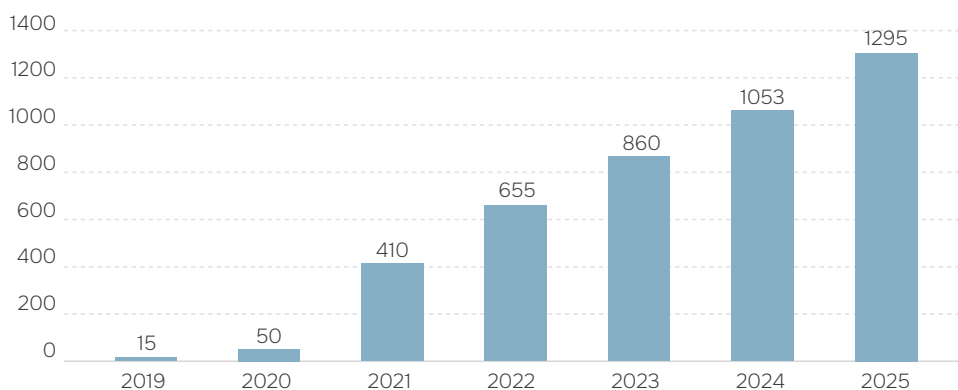
3.1. Реєстрація в Молочному модулі учасників

Кількість зареєстрованих потужностей у розрізі областей

Кількість ОР, які беруть участь у ПКСМ на базі програмного забезпечення ММ, в Україні продовжує зростати. Загалом у 2025 році кількість зареєстрованих потужностей (ГВМ та ПЗМ) у ММ становить 1295. Зокрема, у 2025 році кількість зареєстрованих потужностей зростає у 1,2 раза порівняно з 2024 роком, перевищила рівень 2023 року у понад 1,5 раза.

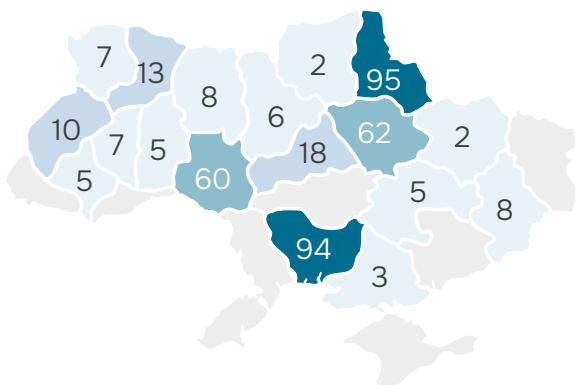
Загальну динаміку зростання кількості зареєстрованих у ММ ОР відображено нижче (див. гістограму 3-1).

Гістограма 3-1. Кількість зареєстрованих у ММ операторів ринку по роках

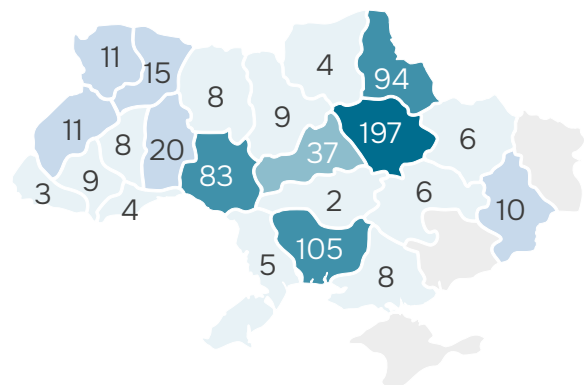

У цілому станом на 01 січня 2026 року до реалізації ПКСМ на базі ММ залучено ОР з 23 областей України. Варто зазначити, що пілотний проєкт розпочинався із 15 ОР, розміщених у 7 областях (див. карти 3-1 - 3-5).

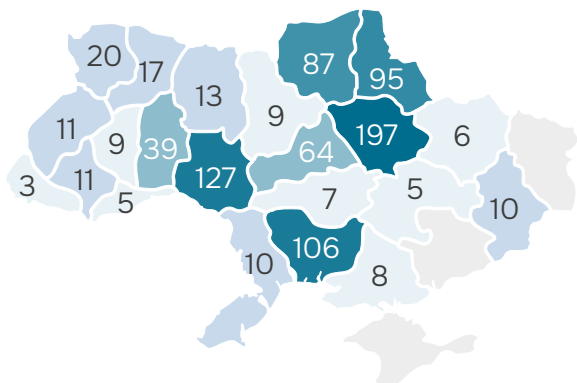
Карта 3-1. Кількість зареєстрованих у ММ потужностей за 2021 рік у розрізі областей

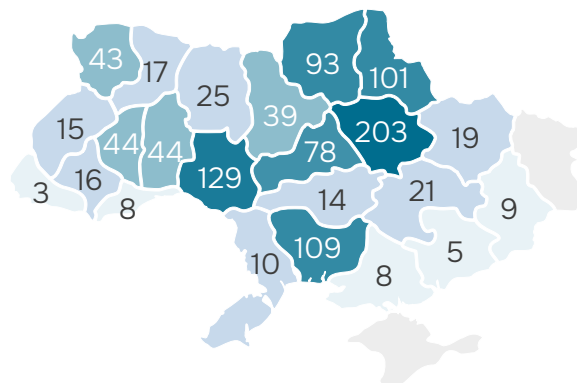
Карта 3-2. Кількість зареєстрованих у ММ потужностей за 2022 рік у розрізі областей

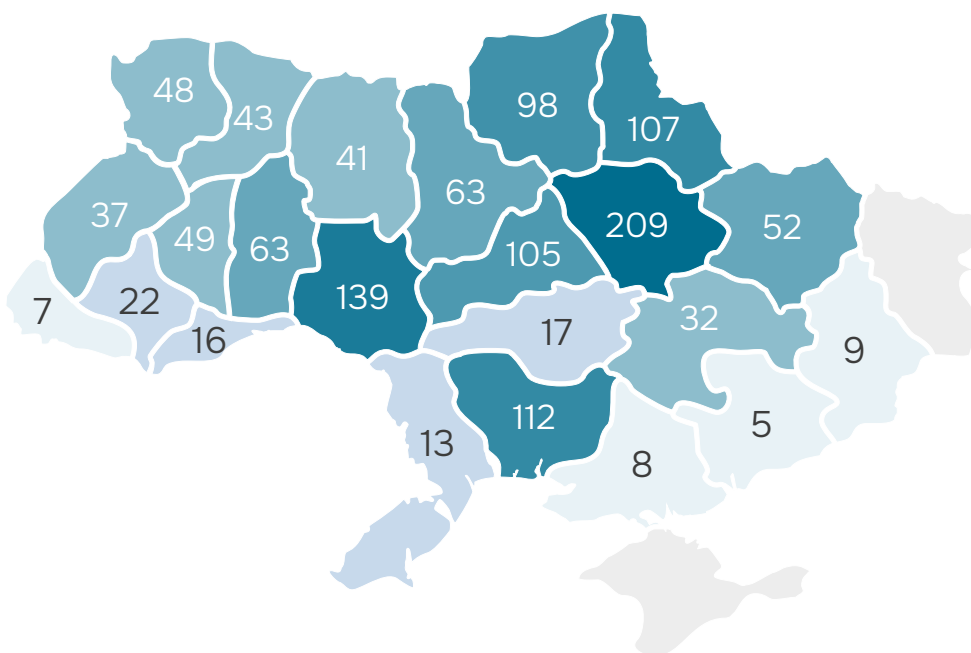
Карта 3-3. Кількість зареєстрованих у ММ потужностей за 2023 рік у розрізі областей

Карта 3-4. Кількість зареєстрованих у ММ потужностей за 2024 рік у розрізі областей

Карта 3-5. Кількість зареєстрованих у ММ потужностей за 2025 рік у розрізі областей

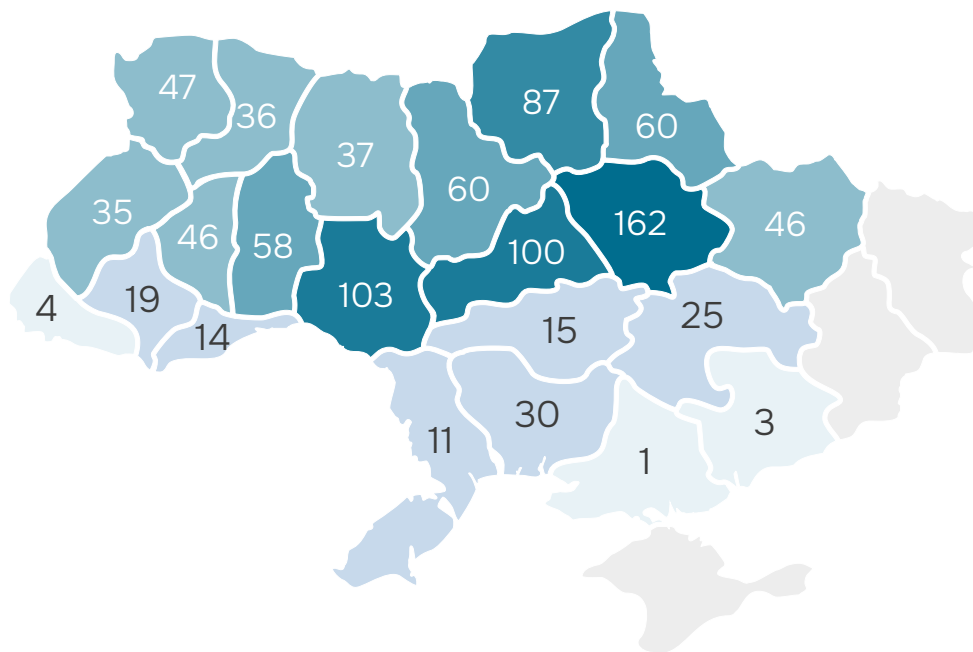
Попри повномасштабну збройну агресію російської федерації проти України та запровадження воєнного стану, кількість ОР, які дотримуються вимог національного законодавства, з кожним роком зростає.

Кількість активних ОР¹² за 2025 рік відображено на карті 3-6.

Станом на 2025 рік загальна кількість активних операторів ринку у ММ сягнула 999, що відповідає 77,14% від загальної кількості зареєстрованих.

¹² Активні оператори ринку - користувачі програмного забезпечення «Молочний модуль» – ОР, які мають активний статус діяльності та за якими закріплені делегати відбору зразків.

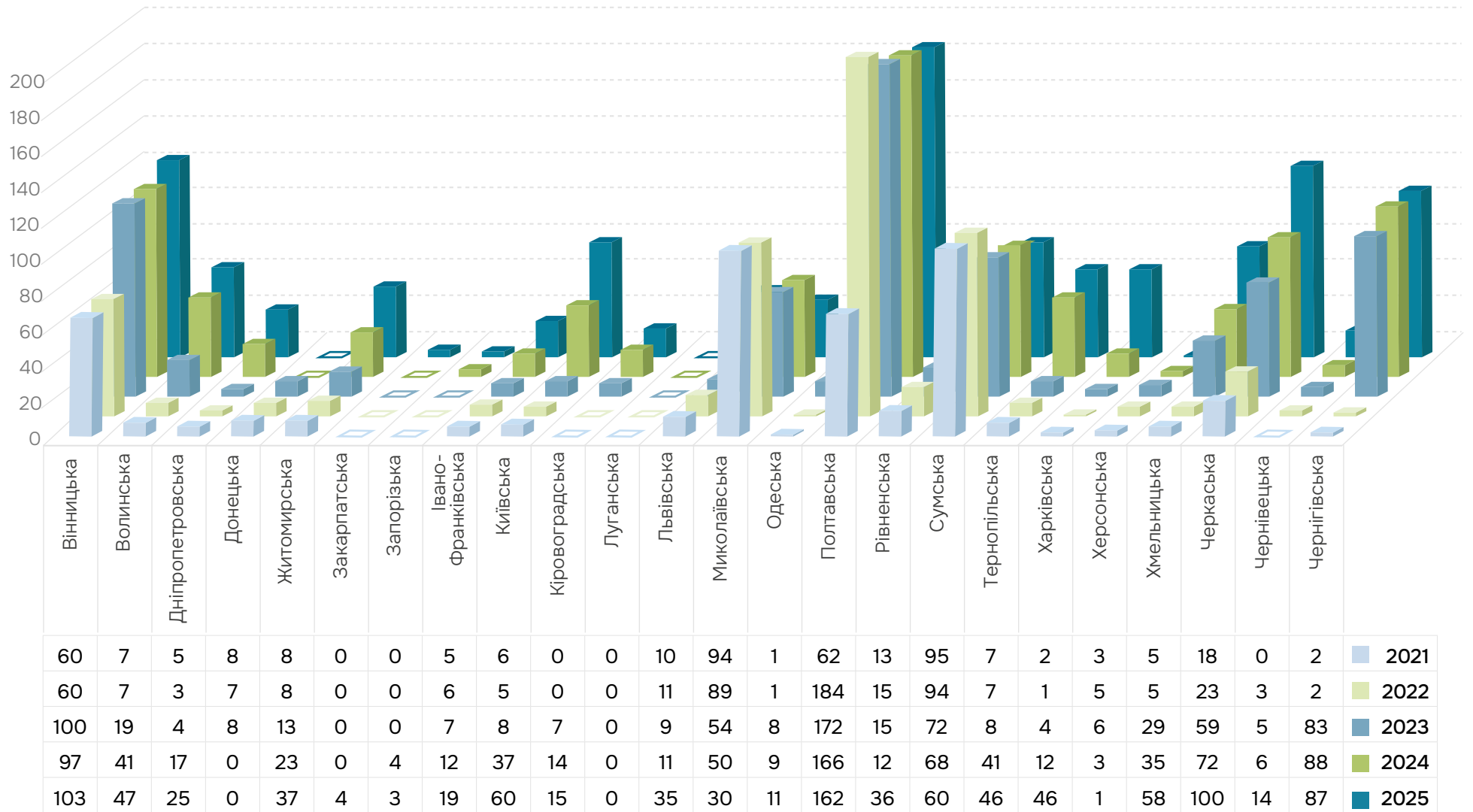
Карта 3-6. Кількість активних потужностей у ММ за 2025 рік у розрізі областей

Незважаючи на всі труднощі, є регіони, яким вдалося не лише збільшити кількість зареєстрованих ОП, а й зберегти їхню активність. Серед них можна виділити Вінницьку (103 активних ОП), Харківську (46), Черкаську (100), Кіровоградську (15), Одеську (11), Волинську (47), Хмельницьку (58), Дніпропетровську (25), Рівненську (36), Тернопільську (46), Київську (60), Закарпатську (4), Івано-Франківську (19), Львівську (35) та Житомирську (37). Також є області, де кількість активних ОП знизилась, це Миколаївська (30), Полтавська (162), Сумська (60), Чернігівська (87), Запорізька (3).

Динаміка змін кількості активних ОП за роками та у розрізі областей проілюстрована у гістограмі 3-2.

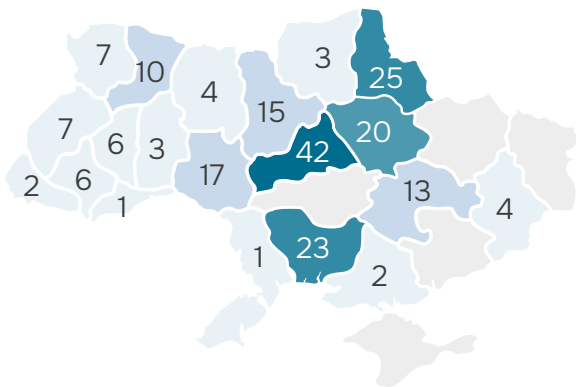
Гістограма 3-2. Кількість активних операторів ринку, які беруть участь у ПКСМ

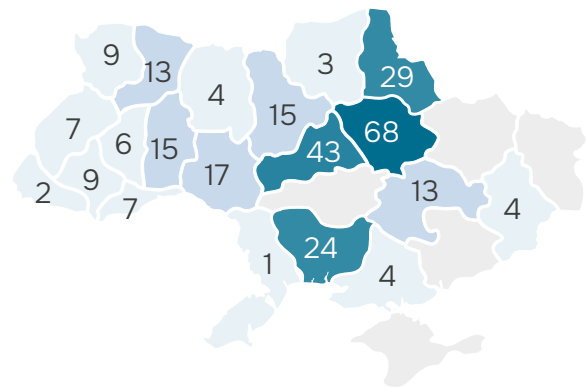
Кількість зареєстрованих делегатів відбору зразків у розрізі областей

У звітному 2025 році кількість зареєстрованих у ММ делегатів відбору зразків зросла порівняно із минулим роком. Кількість делегатів відбору зразків за попередні роки (2021–2024) відображена на картах 3-7 – 3-10. З 2021 року через збільшення кількості зареєстрованих користувачів ММ виникла необхідність додатково обраховувати кількість активних делегатів відбору зразків¹³ (див. карти 3-11 – 3-14).

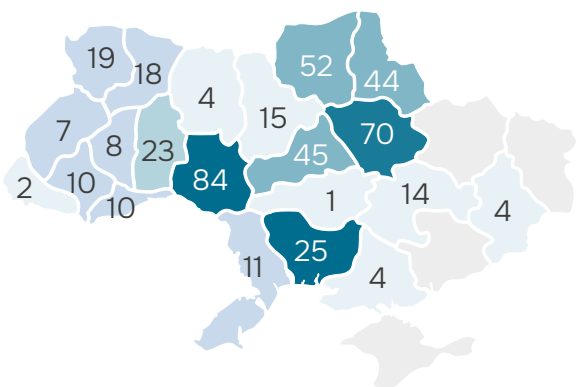
Карта 3-7. Зареєстровані в ММ делегати відбору зразків у 2021 році в розрізі областей

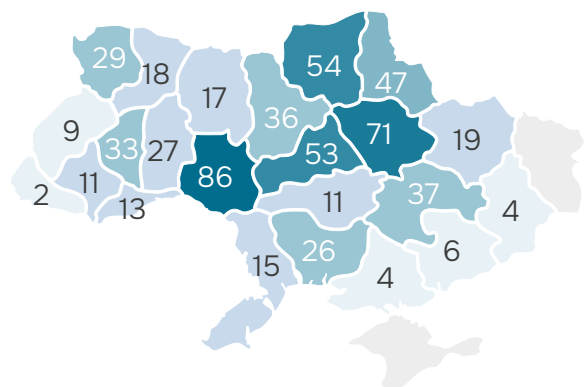
Карта 3-8. Зареєстровані в ММ делегати відбору зразків у 2022 році в розрізі областей

Карта 3-9. Зареєстровані в ММ делегати відбору зразків у 2023 році в розрізі областей

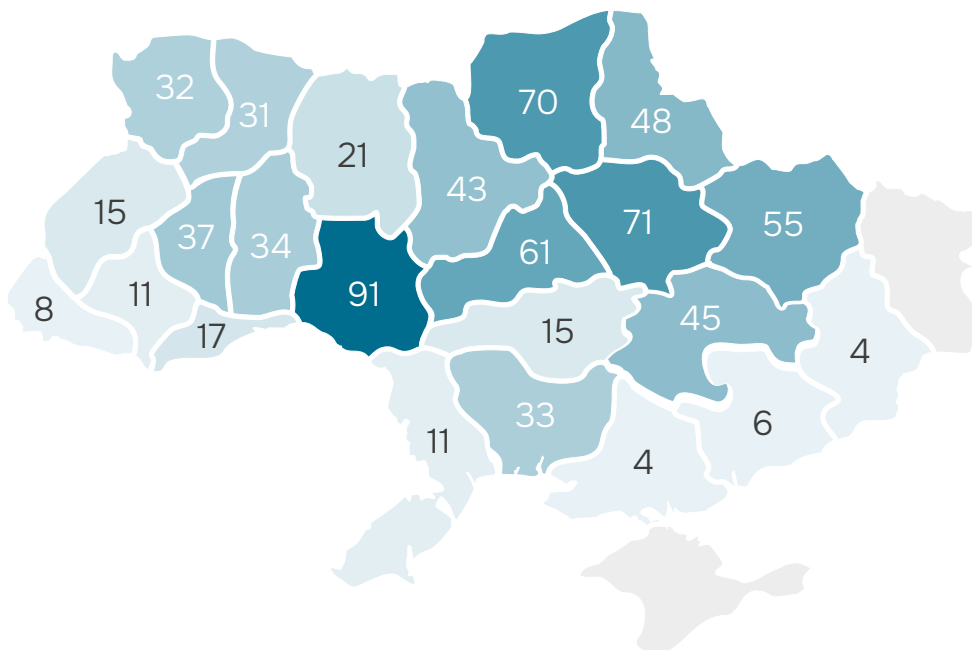

Карта 3-10. Зареєстровані в ММ делегати відбору зразків у 2024 році в розрізі областей

¹³ Активні делегати відбору зразків - користувачі програмного забезпечення «Молочний модуль» – ті делегати відбору зразків, яким надано статус «Активний», мають доступ до господарств та отримують повідомлення про порушення періодичності відбору.

Карта 3-11. Зареєстровані в ММ делегати відбору зразків у 2025 році в розрізі областей

Станом на 2025 рік загальна кількість зареєстрованих делегатів у ММ сягнула 767 осіб, з яких активними є 657 користувачів, що відповідає 85,66% від загальної кількості. Для порівняння, у 2024 році серед 628 зареєстрованих делегатів 89,14% або 628 осіб, були активними користувачами.

Частка делегатів, зареєстрованих у ММ, які залишаються неактивними, у 2025 році складає 14,34%, або 110 осіб, тоді як у 2024 році вона становила 10,83%, що відповідало 68 особам.

Серед неактивних користувачів переважають представники, які з різних причин більше не беруть участі у реалізації ПКСМ: зовнішні обставини (мобілізація, зміна місця проживання, звільнення тощо), так і з помилками, що виникли під час їхньої реєстрації в системі. Такі фактори потребують подальшого опрацювання та можливої оптимізації процесів реєстрації й моніторингу активності.

На кінець 2022 року провідними регіонами за кількісним показником активних делегатів відбору зразків стали Полтавська, Сумська, Черкаська та Миколаївська області. Ці тенденції були зафіксовані та зображені на карті, представленій у матеріалах аналізу (карта 3-12). Однак у 2023 році спостерігалися зміни в географічному розподілі активних делегатів. Згідно з оновленими даними, представленими на карті, першість перейшла до Вінницької та Чернігівської областей. У 2024 році регіони з традиційно високими рівнями активності – Вінницька, Чернігівська, Полтавська та Сумська області – продовжують

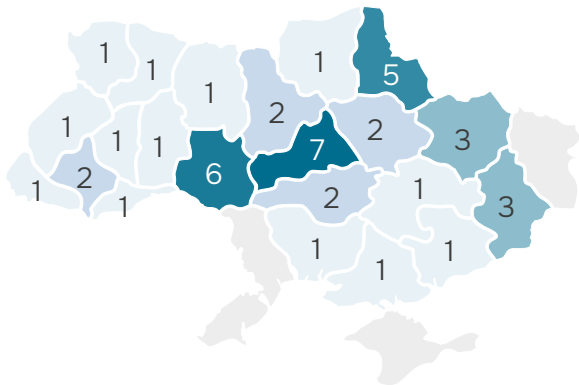
Кількість зареєстрованих лабораторій з дослідження зразків молока в розрізі областей

Законодавство вимагає проведення досліджень сирого молока на критерії, які є обов'язковими для контролю в уповноваженій компетентним органом за цим напрямом лабораторії. Така лабораторія повинна бути обов'язково акредитованою на відповідність вимогам стандарту ДСТУ ISO 17025 та щороку брати участь у раундах професійного тестування за відповідними видами досліджень, які організовані референс-лабораторією або нерезидентом, акредитованим на відповідність вимогам ДСТУ EN ISO/IEC 17043:2017 (EN ISO/IEC 17043:2010; ISO/IEC 17043:2010, IDT).

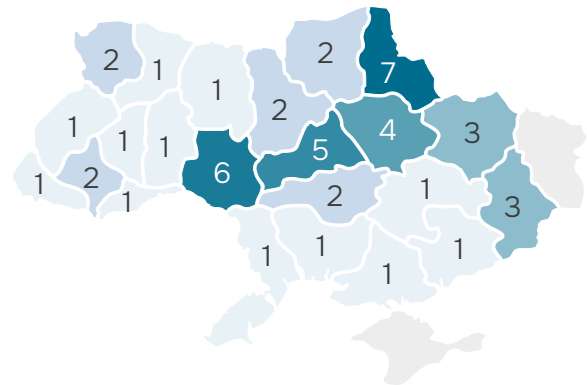
Наказом Мінагрополітики №118/2019 встановлюються референс-методи для перевірки відповідності молока на ЗБЗ, КСК, ІНГ та ТЗ. Також запроваджується мінімальна періодичність досліджень на ці показники.

Якщо на початку першого етапу пілотного проекту в ММ було зареєстровано лише 3 лабораторії Держпродспоживслужби регіонального рівня у таких областях, як Вінницька, Миколаївська, Харківська та одна міжрайонна лабораторія (Пирятинська) у Полтавській області. За підтримки Швейцарії лабораторії були забезпечені необхідним обладнанням, реактивами та розхідними матеріалами для визначення ЗБЗ, КСК, ІНГ, ТЗ та мали проводити дослідження зразків сирого молока від операторів ринку в межах реалізації пілотного проекту, то з розгортанням ПКСМ на всі області з 2021 року кількість зареєстрованих у ММ лабораторій в Україні збільшилась: з 46 лабораторій у 22 областях у 2021 році (окрім, АР Крим, Луганської та Одеської областей) до 56 лабораторій у 23 областях на кінець 2025 року (окрім, АР Крим, Луганської області) (див. карти 3-16 – 3-20).

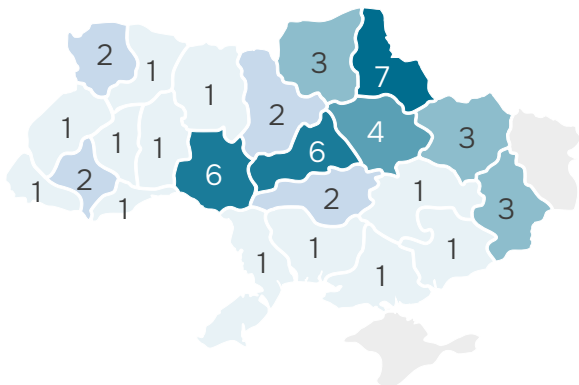
Карта 3-16. Зареєстровані в ММ лабораторії у 2021 році в розрізі областей

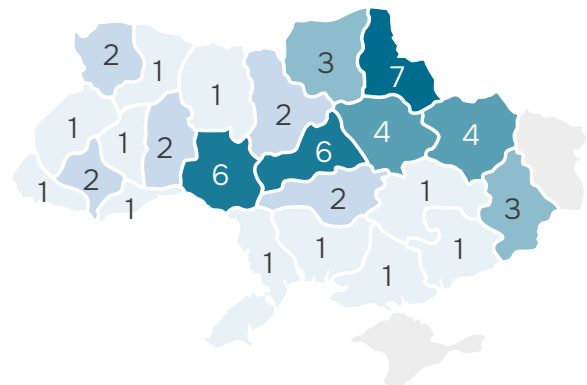
Карта 3-17. Зареєстровані в ММ лабораторії у 2022 році в розрізі областей

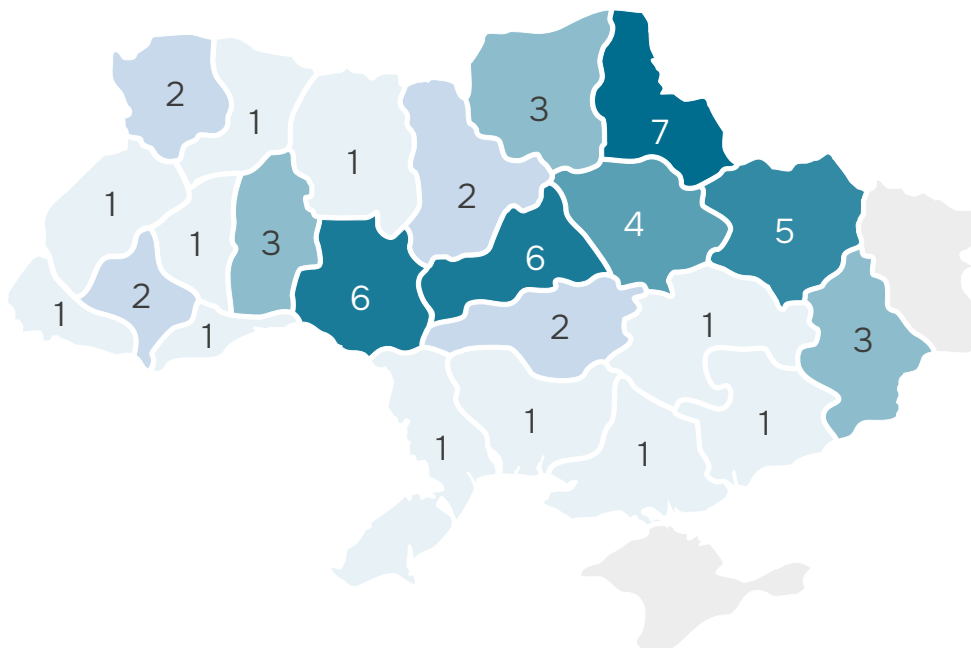
Карта 3-18. Зареєстровані в ММ лабораторії у 2023 році в розрізі областей

Карта 3-19. Зареєстровані в ММ лабораторії у 2024 році в розрізі областей

Карта 3-20. Зареєстровані в ММ лабораторії у 2025 році в розрізі областей

Проте не всі зареєстровані в ММ лабораторії у 2025 році виконували дослідження в межах ПКСМ, оскільки деякі були позбавлені Держпродспоживслужбою повноважень у зв'язку із вагомими причинами: знаходяться в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають у тимчасовій окупації¹⁴, ліквідовані в процесі реорганізації / оптимізації лабораторної мережі Держпродспоживслужби¹⁵, позбавлені атестату акредитації на відповідність вимогам стандарту ДСТУ ISO 17025.

Інформація щодо методів лабораторних досліджень сирого молока за показниками в межах ПКСМ уповноважених Держпродспоживслужбою лабораторій, зареєстрованих у ММ, наведено на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби у підрозділі «Уповноважені лабораторії»¹⁶ розділу «Програма контролю сирого молока»¹⁷ та в цьому звіті на карті 3-21.

Загалом дослідження у 2025 році були проведені у 45 лабораторіях Держпродспоживслужби регіонального (20) та міжрайонного рівнів (25) у 21 області України із зареєстрованих у ММ 56 лабораторій.

У звітному році не надходили зразки сирого молока до Херсонської регіональної державної лабораторій Держпродспоживслужби.

¹⁴ відповідно до наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України 28 лютого 2025 року № 376 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» більшість територіальних громад розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), тому інформація відсутня (ІВ)

¹⁵ відповідно до наказу Держпродспоживслужби від 07.10.2022 №415 «Про реорганізацію деяких державних установ, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби»; наказу Держпродспоживслужби від 24.07.2024 №475 «Про реорганізацію районних, міжрайонних державних лабораторій Держпродспоживслужби»

¹⁶ <https://dpss.gov.ua/diyalnist/bezpechnist-harchovih-produktiv-ta-veterinarna-medicina/prohrama-kontroliu-syroho-moloka/upovnovazheni-laboratorii>

¹⁷ <https://dpss.gov.ua/diyalnist/bezpechnist-harchovih-produktiv-ta-veterinarna-medicina/prohrama-kontroliu-syroho-moloka>

Карта 3-21. Активні лабораторії¹⁸, зареєстровані у ММ, у розрізі областей

¹⁸ Активні лабораторії – користувачі програмного забезпечення «Молочний модуль», яким надано статус «Активний», до яких можуть направлятися зразки сирого молока для проведення досліджень (випробувань) у межах ПКСМ.

У таблиці 3-1 представлені зведені дані щодо кількості актів відбору зразків (АВЗ), які надійшли разом із зразками молока до уповноважених лабораторій у 2025 році в розрізі показників, проведення досліджень на які регламентовано наказом Мінагрополітики №118/2019.

Таблиця 3-1. Кількість запитів на проведення досліджень, що надійшли до уповноважених лабораторій у розрізі показників, регламентованих законодавством

Область	Назва лабораторії	КСК	ЗБЗ	ТЗ	ІНГ	Усього
Вінницька	Вінницька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	773	1464	590	597	3424
	Тульчинський відділ Вінницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	307	611	294	292	1504
	Хмельницький відділ Вінницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	168	337	168	168	841
Волинська	Волинська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	362	591	355	369	1677
	Володимирська філія Волинської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	124	227	0	99	450
Дніпропетровська	Дніпропетровська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	295	394	281	0	970
Житомирська	Житомирська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	258	461	0	0	719
Закарпатська	Закарпатська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	76	76	0	0	152
Запорізька	Запорізька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	46	93	0	47	186
Івано-Франківська	Івано-Франківська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	116	234	0	95	445
	Калуський відділ Івано-Франківської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	51	106	0	34	191
Київська	Центральна випробувальна державна лабораторія Держпродспоживслужби в Київській області та м. Києві	330	435	260	263	1288
Кіровоградська	Кіровоградська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	134	151	13	68	366

Область	Назва лабораторії	КСК	ЗБЗ	ТЗ	ІНГ	Усього
Львівська	Пустомитівська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	234	241	0	0	475
Миколаївська	Миколаївська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	544	1085	540	540	2709
Одеська	Одеська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	103	205	0	103	411
Полтавська	Миргородський відділ Регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби в Полтавській області	276	553	0	276	1105
	Пирятинське відділення Регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби в Полтавській області	641	1280	568	641	3130
	Регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби в Полтавській області	530	889	373	295	2087
	Шишацьке відділення Регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби в Полтавській області	437	873	433	433	2176
Рівненська	Рівненська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	255	460	0	204	919
Сумська	Конотопський діагностичний відділ Сумської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	135	269	0	134	538
	Лебединський діагностичний відділ Сумської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	142	287	0	143	572
	Охтирський діагностичний відділ Сумської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	96	192	0	96	384
	Путівльський діагностичний відділ Сумської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	102	211	0	109	422
	Роменський діагностичний відділ Сумської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	139	277	0	139	555
	Сумська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	120	242	0	125	487
	Шосткинський діагностичний відділ Сумської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	72	138	0	66	276

Область	Назва лабораторії	КСК	ЗБЗ	ТЗ	ІНГ	Усього
Тернопільська	Тернопільська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	436	867	433	433	2169
Харківська	Відділ м. Валки Харківської регіональної лабораторії Держпродспоживслужби	73	143	0	73	289
	Красноградська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	147	293	0	145	585
Харківська	Харківська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	205	377	156	197	935
Хмельницька	Відділ смт. Теофіполь Хмельницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	65	128	0	65	258
	Хмельницька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	355	661	331	312	1659
	відділ в м. Шепетівка Хмельницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	72	141	0	32	245
Черкаська	Жашківська відділ Уманської районної державної лабораторії	207	407	0	201	815
	Звенигородська районна державна лабораторія Держпродспоживслужби	186	327	0	160	673
	Золотоніська районна державна лабораторія Держпродспоживслужби	175	343	0	152	670
	Уманська районна державна лабораторія Держпродспоживслужби	106	205	0	108	419
	Христинівський відділ Уманської районної державної лабораторії Держпродспоживслужби	143	287	0	144	574
	Черкаська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	81	141	46	70	338
Чернівецька	Чернівецька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	60	116	0	58	234
Чернігівська	Новгород-Сіверський відділ Чернігівської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	216	434	0	0	650
	Ніжинський відділ Чернігівської регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби	475	954	0	290	1719
	Чернігівська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	342	685	0	92	1119

Отже, найбільшу кількість досліджень сирого молока було проведено лабораторіями Полтавської, Вінницької, Черкаської, Чернігівської та Сумської областей.

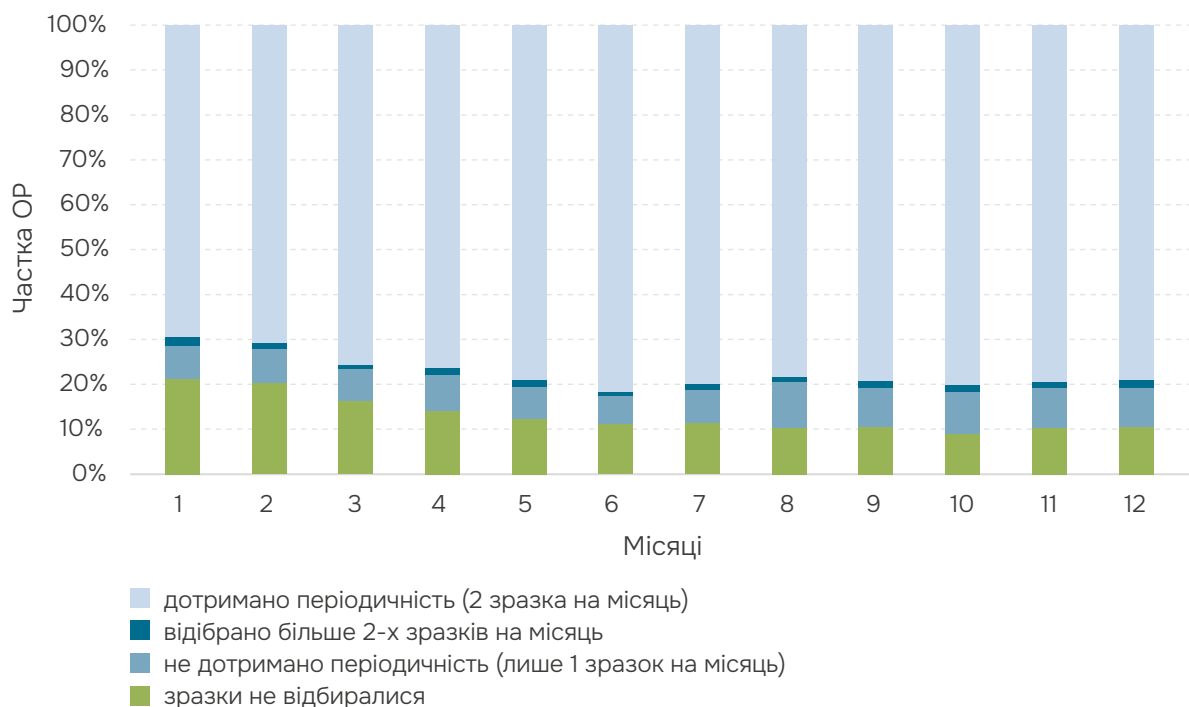
Найактивнішими учасниками реалізації ПКСМ є Вінницька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби, Миколаївська регіональна лабораторія Держпродспоживслужби, лабораторії Полтавської області (Регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби в Полтавській області, Пирятинське та Шишацьке відділення цієї регіональної лабораторії), Тернопільська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби.

Уперше в цьому році до проведення досліджень зразків сирого молока в межах ПКСМ долучилися Закарпатська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби, відділ смт. Теофіполь Хмельницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби. Також Харківська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби та її відділ у м. Валки відновили проведення досліджень сирого молока після початку повномасштабного вторгнення. На жаль, лабораторії Донецької, Луганської, Херсонської областей не можуть виконувати покладені на них функції.

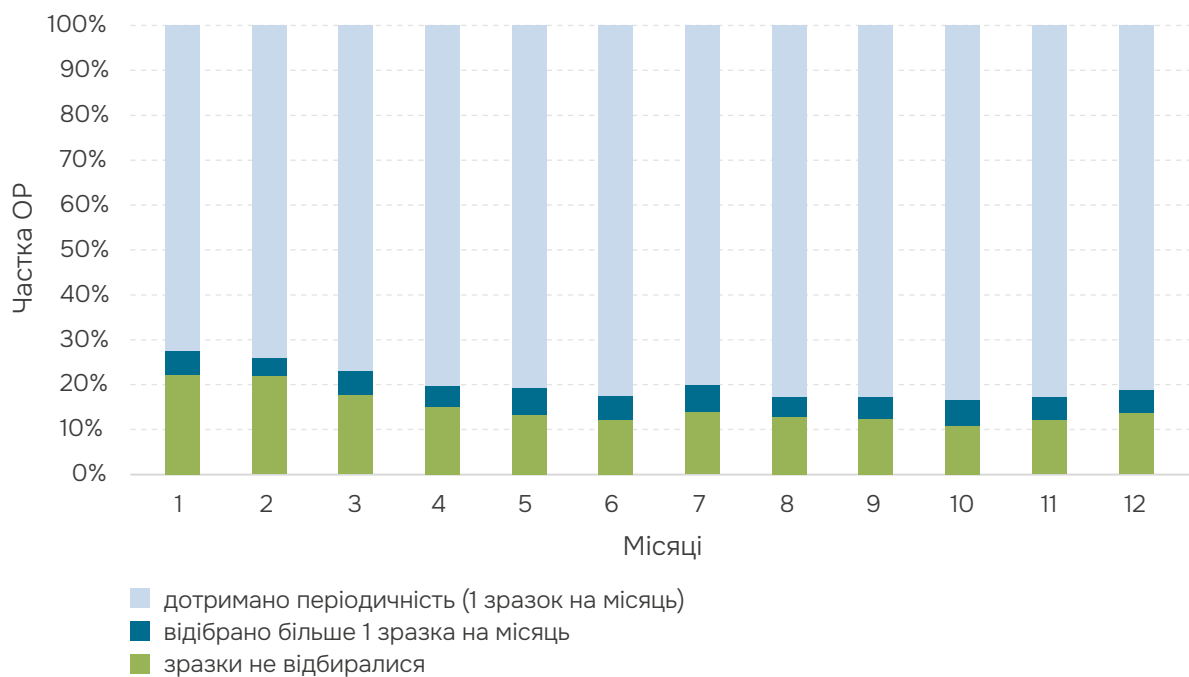
Усього за результатами аналізу витягу з ММ у 2025 році за 937 ОР було належно зареєстровано, збережено та відправлено до лабораторії АВЗ – це на 150 ОР більше порівняно із 2024 роком. Слід зазначити, що не всі ОР регулярно досліджують зразки із визначеною періодичністю. Спостерігається позитивна динаміка щодо дотримання ОР впровадження процедур періодичної перевірки сирого молока на визначені законодавством показники (див. гістограми 3-3 – 3-5), проте цей показник і далі потребує удосконалення. Так, у 2025 році вимогу законодавства щодо періодичності відбору зразків, а саме:

- відбір зразків на ЗБЗ із частотою щонайменше двічі на місяць було виконано в середньому за рік 77,4% активними у ММ ОР;
- відбір зразків на КСК із частотою щонайменше один зразок на місяць було виконано в середньому за рік 79,9% активними у ММ ОР;
- відбір зразків на ІНГ із частотою щонайменше один раз на місяць було виконано в середньому за рік 66,5% активними у ММ ОР.

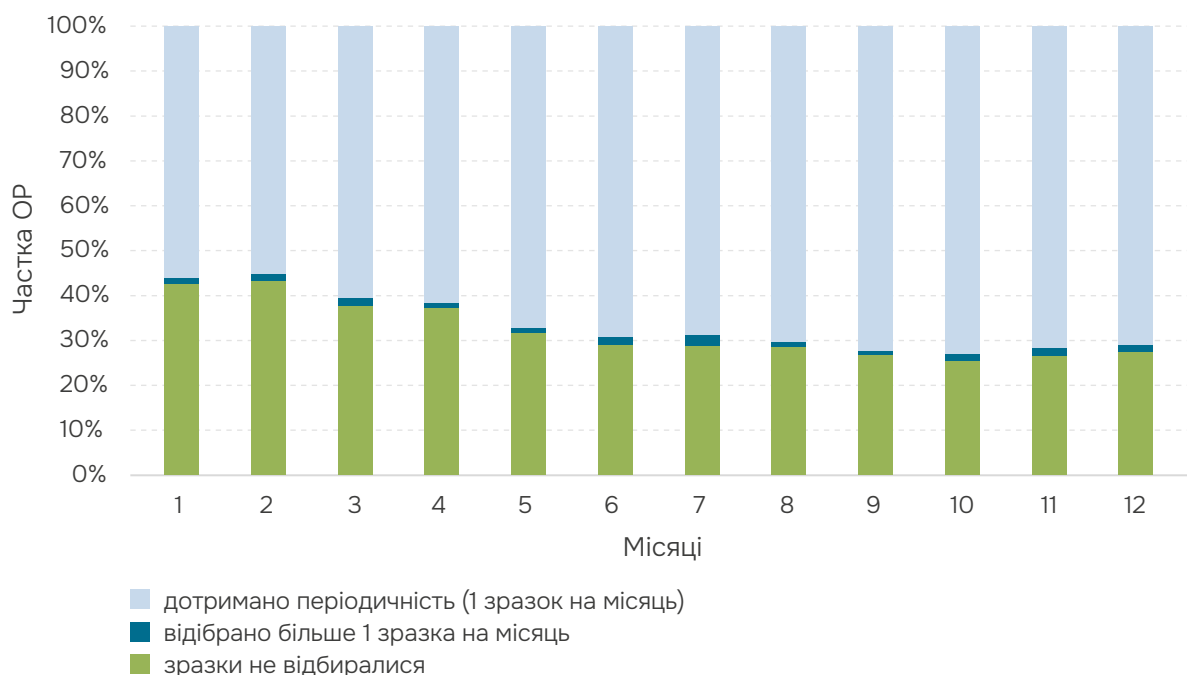
Гістограма 3-3. Щомісячна частка ОР та періодичність відбору у них зразків сирого молока на ЗБЗ за 2025 рік

Гістограма 3-4. Щомісячна частка ОР та періодичність відбору у них зразків сирого молока на КСК за 2025 рік

Гістограма 3-5. Щомісячна частка ОР та періодичність відбору у них зразків сирого молока на ІНГ за 2025 рік

Зокрема, протягом 2025 року було зареєстровано 21 021 АВЗ, у тому числі 18 891 актів з метою дослідження зразків сирого молока на ЗБЗ, 10 210 актів – для дослідження зразків на КСК, 7868 – на ІНГ та 4841 – на ТЗ¹⁹. З кожним роком запровадження ПКСМ спостерігається позитивна динаміка щодо кількості відібраних зразків за всіма показниками, регламентованими національним законодавством. Детальна інформація представлена у таблиці 3-2.

Кількість відібраних зразків сирого молока на ЗБЗ та КСК зросла порівняно з попереднім роком у 1,2 раза. Найбільшу кількість досліджень сирого молока на ЗБЗ та КСК у 2025 році було проведено лабораторіями Полтавської, Вінницької, Черкаської, Чернігівської та Сумської областей.

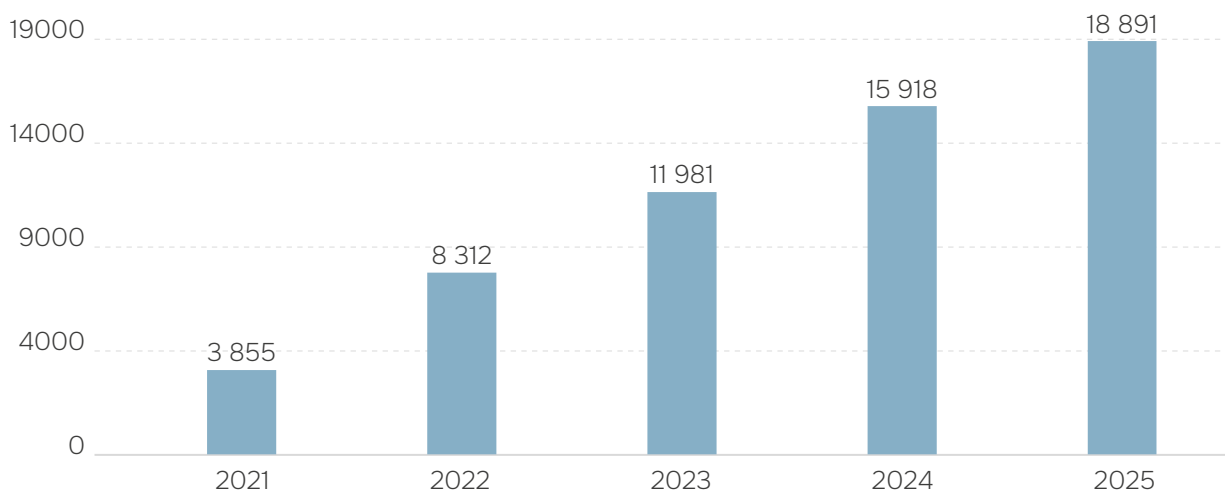
Таблиця 3-2. Кількість зареєстрованих АВЗ у межах реалізації програми контролю сирого молока по роках

Кількість актів відбору зразків	2021	2022	2023	2024	2025
Усього	4037	8620	12401	16951	21021
у тому числі на ЗБЗ	3885	8312	11981	15918	18891
у тому числі на КСК	2076	4514	6410	8556	10210
у тому числі на ІНГ	135	636	2666	5538	7868
у тому числі на ТЗ	169	139	1113	3412	4841

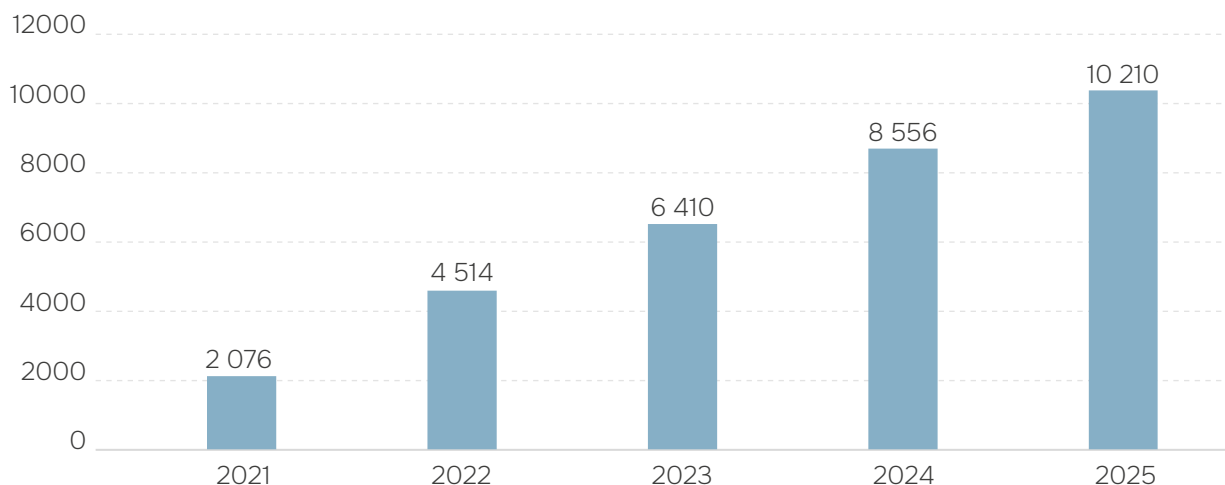
¹⁹ При оформленні АВЗ може бути проведено дослідження як на один показник, так і на декілька.

Інформація щодо кількості зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ЗБЗ та КСК по роках та в розрізі кожної області представлена на гістограмах 3-6, 3-7 та 3-8, 3-9 відповідно.

Гістограма 3-6. Кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ЗБЗ за 2021 – 2025 роки

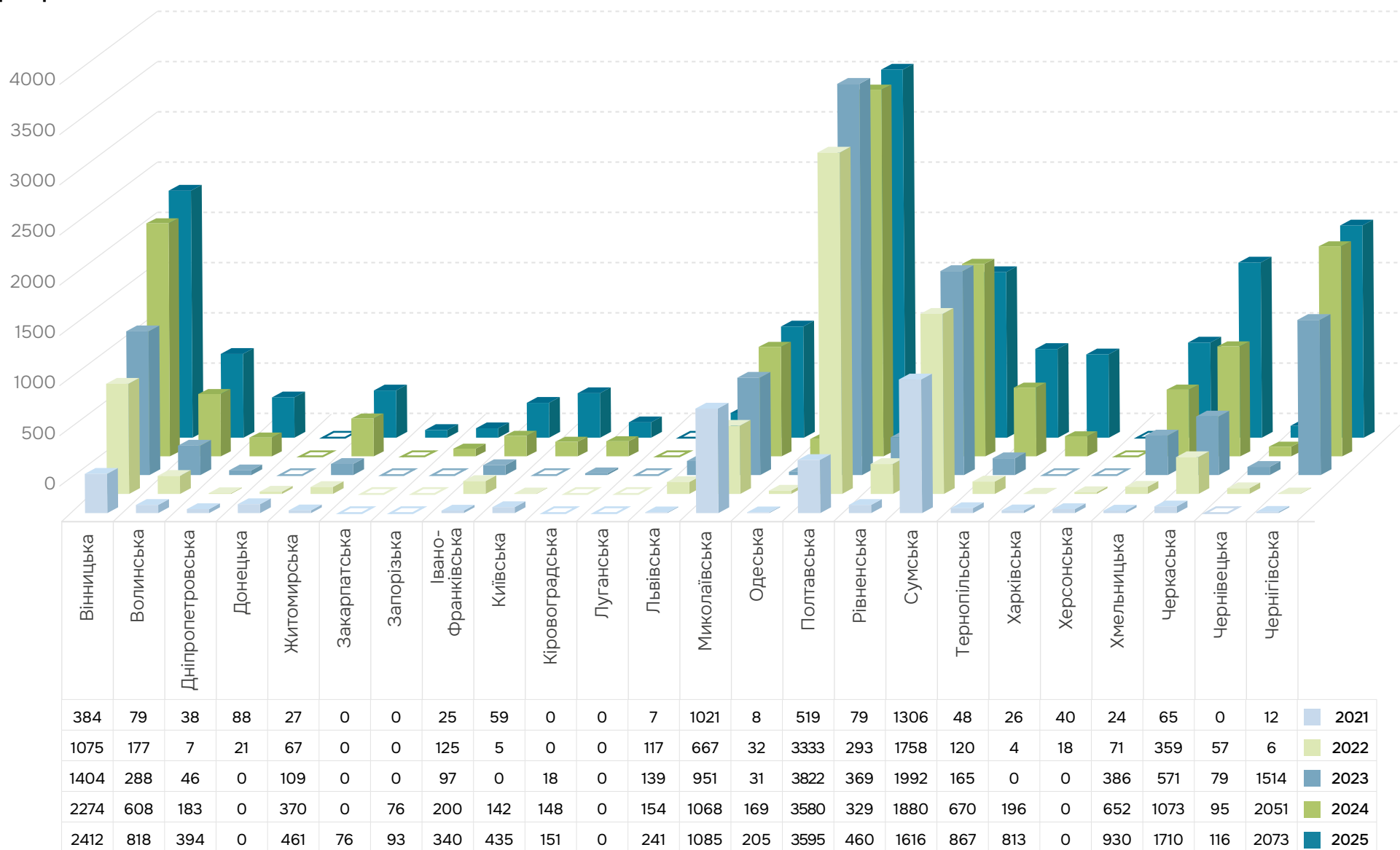
Гістограма 3-7. Кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на КСК за 2021 - 2025 роки

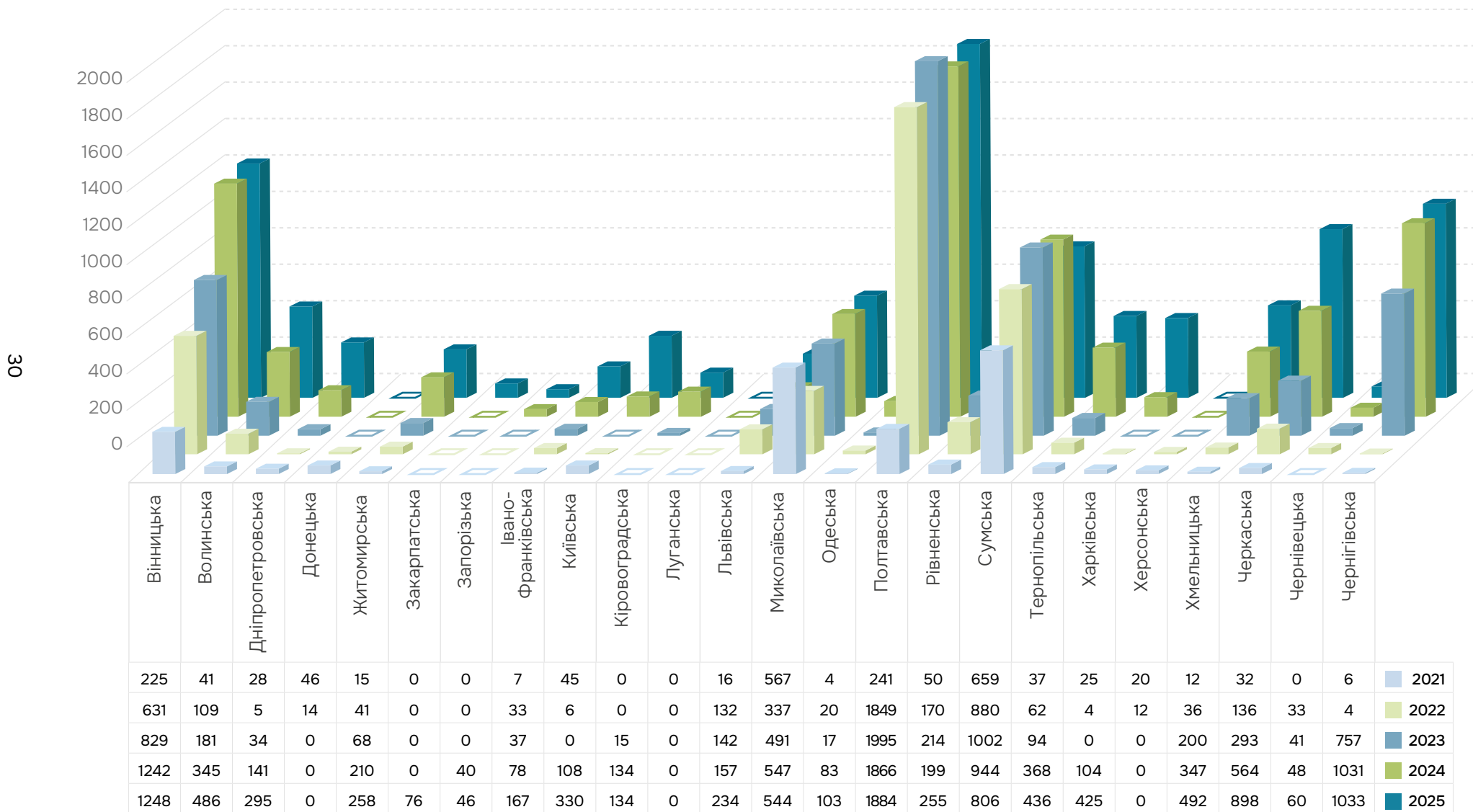
Інформація щодо кількості зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ІНГ за 2025 рік у розрізі областей порівняно з минулим (2024) роком представлена на гістограмі 3-10. Кількість ОР, у яких відбирались зразки на ІНГ у 2025 році, становить 792, у 1,6 раза більша порівняно із минулим роком, проте, як вже зазначалось, не всіма ОР дотримується періодичність відбору зразків – щонайменше один раз на місяць (див. гістограму 3-5). У 2025 році дослідження на ІНГ проводились лабораторіями 17 областей. У 2025 році до проведення цих досліджень доєднались лабораторії Чернігівської області.

Гістограма 3-8. Кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ЗБЗ за 2021 – 2025 роки у розрізі областей

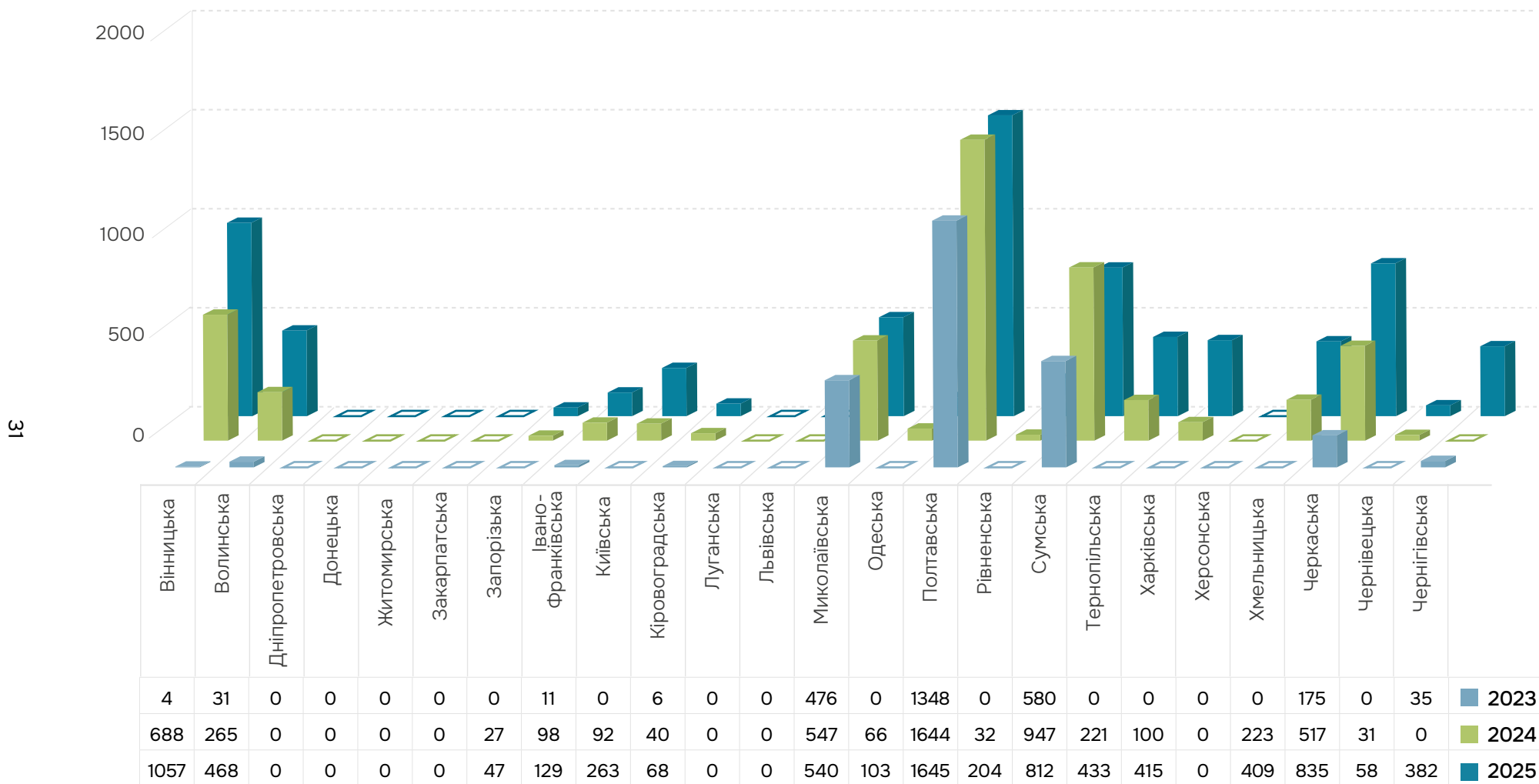
29

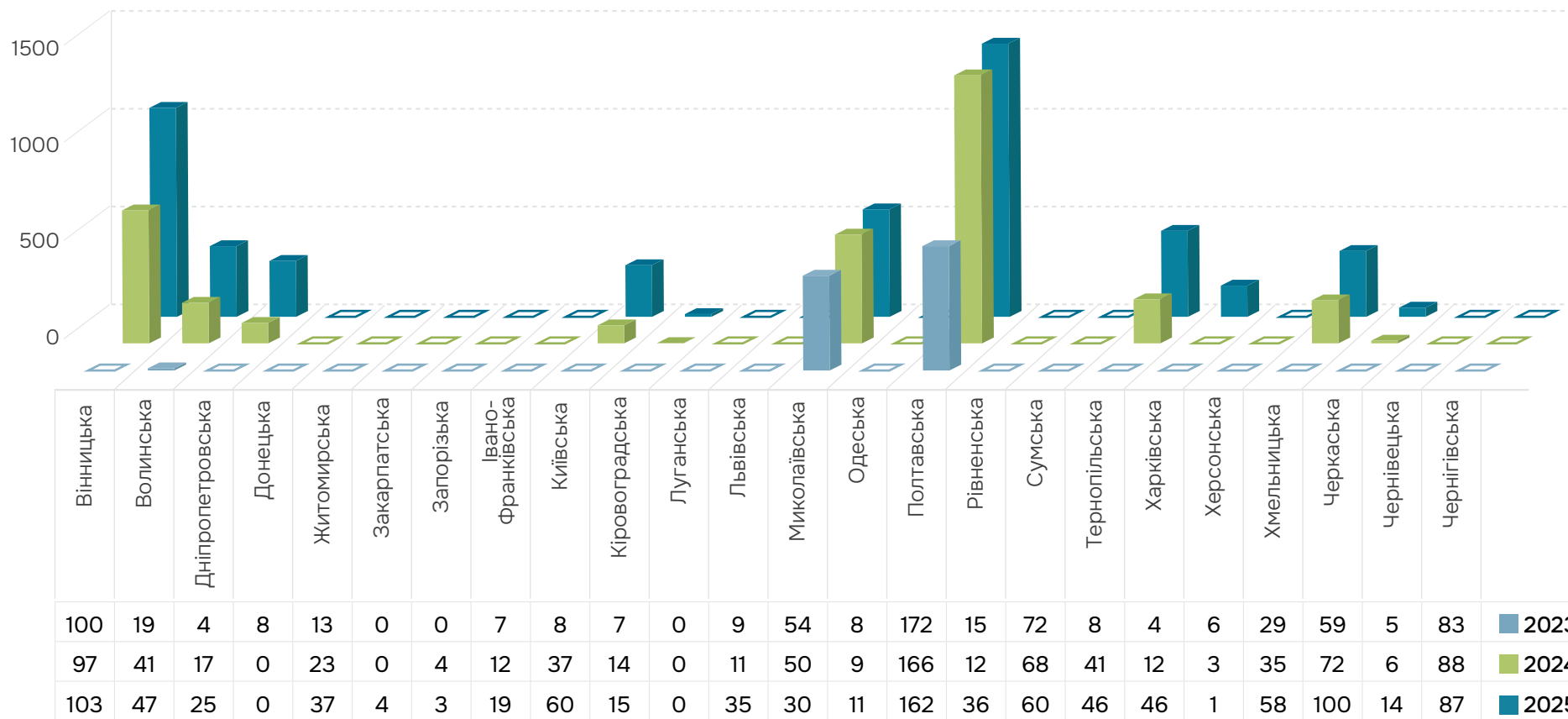
Гістограма 3-9. Кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на КСК за 2021 – 2025 роки у розрізі областей

Гістограма 3-10. Кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ІНГ за 2023 – 2025 роки

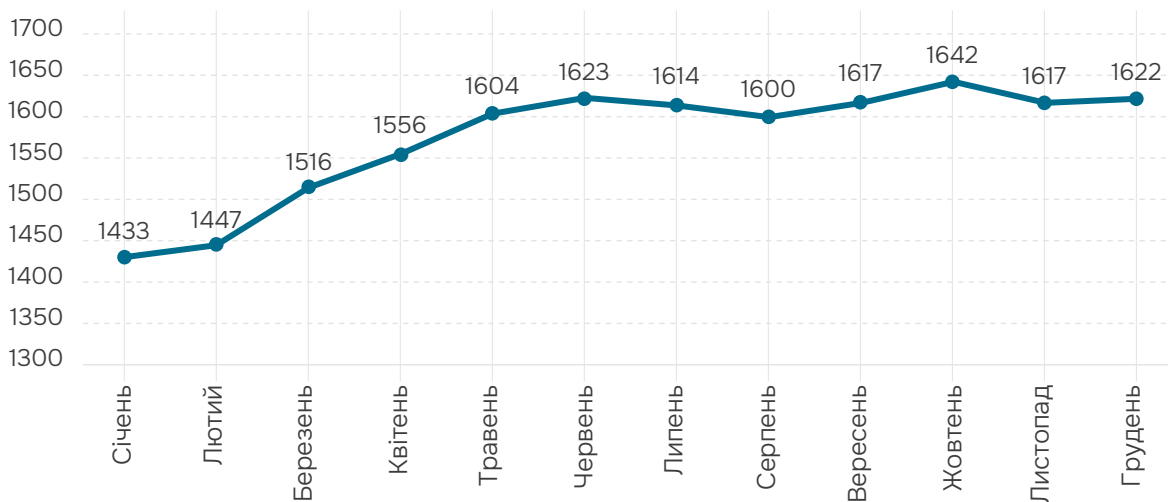
Гістограма 3-11. Кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ТЗ за 2023 – 2025 роки

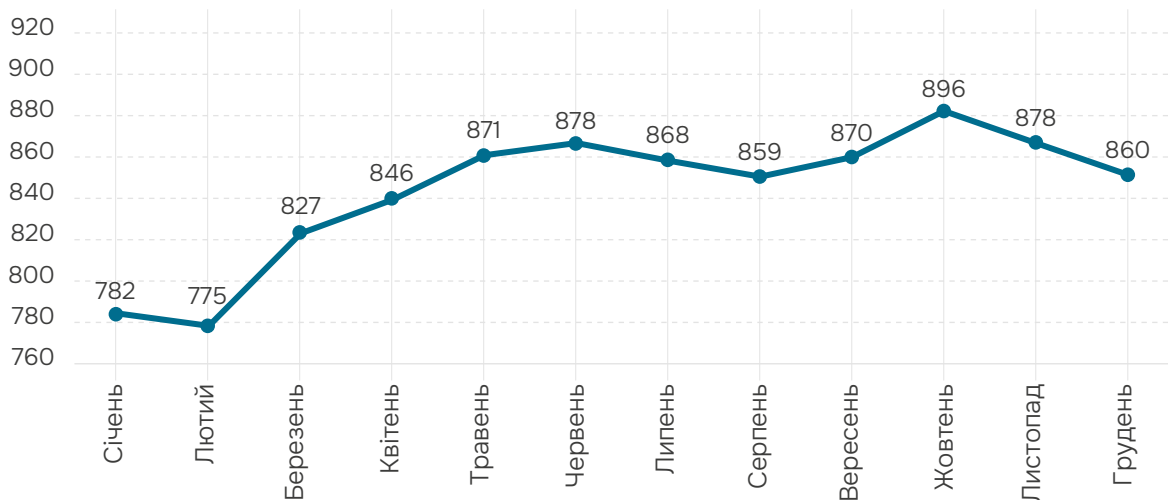
Щодо ТЗ, то ситуація із минулим роком сильно не змінилась, як і в 2024 році у ОР Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Київської, Миколаївської, Полтавської, Тернопільської, Хмельницької та Черкаської областей проводився відбір зразків на ТЗ. У звітному році дослідження на цей показник відновились у Харківській області. У 2025 році оформлено 4841 АВЗ для дослідження молока на ТЗ – це у 1,4 раза більше порівняно із попереднім роком (див. гістограму 3-11).

Окрім цього, було проаналізовано кількість зареєстрованих АВЗ для проведення досліджень молока на ЗБЗ (гістограма 3-12), КСК (гістограма 3-13), ІНГ (гістограма 3-14) та ТЗ (гістограма 3-15) у 2025 році у розрізі місяців. При оцінюванні загальної кількості зареєстрованих актів по всіх областях протягом року спостерігається схожа динаміка: поступове нарощування кількості відібраних зразків з початку і до кінця року, що пов'язано зі збільшенням кількості зареєстрованих та активних у ММ ОР. Незначні коливання пов'язані із сезоном: традиційно спостерігається зменшення кількості відборів зразків на ЗБЗ та КСК влітку та наприкінці року.

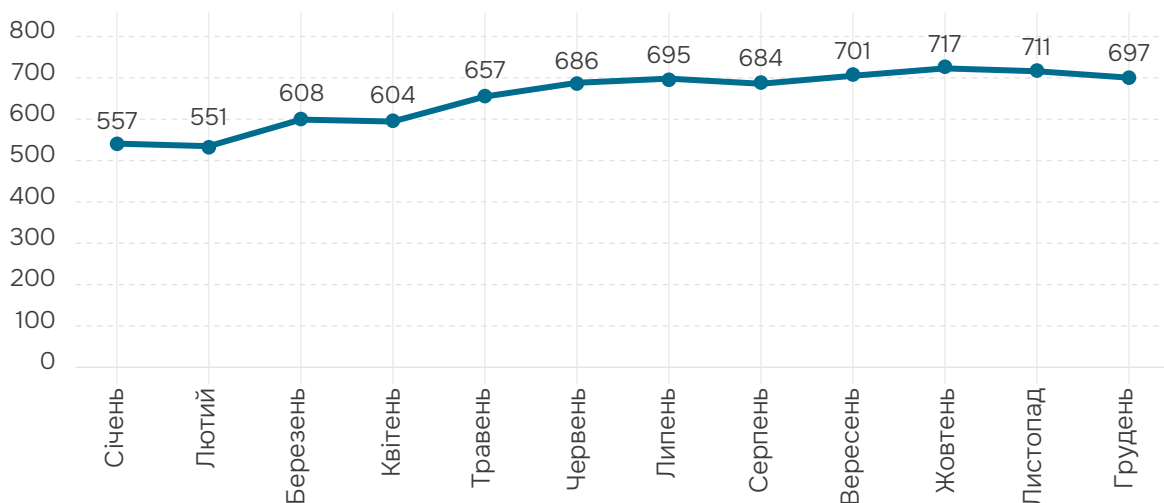
Гістограма 3-12. Кількість АВЗ на ЗБЗ по Україні у 2025 у розрізі місяців

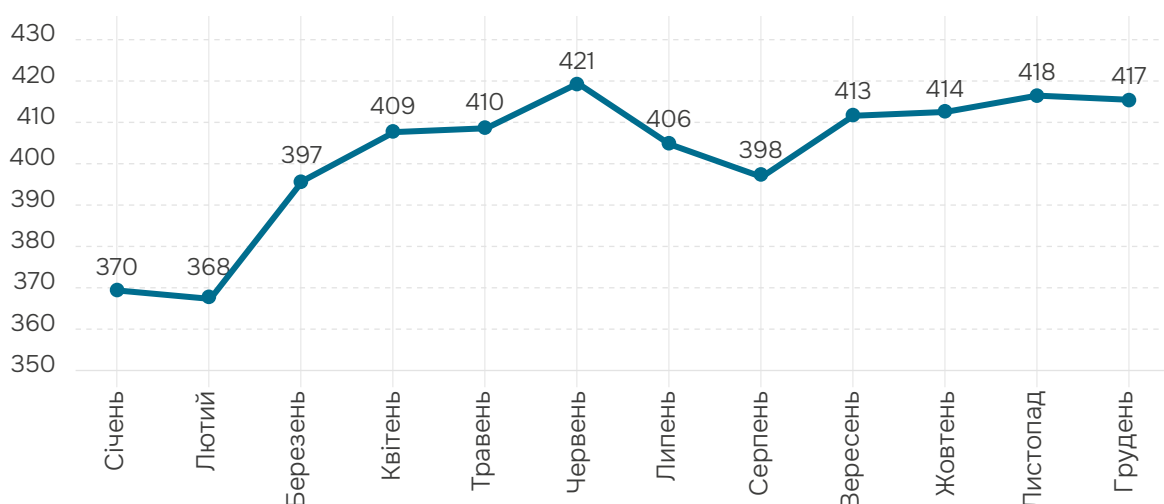
Гістограма 3-13. Кількість відібраних зразків молока на КСК по Україні у 2025 у розрізі місяців

Гістограма 3-14. Кількість відібраних зразків молока на ІНГ по Україні у 2025 у розрізі місяців

Гістограма 3-15. Кількість відібраних зразків молока на ТЗ по Україні у 2025 у розрізі місяців

Якщо оцінювати ситуацію по областях у цілому, то зразки сирого молока у 2025 році не відбиралися у ОР із 3 областей України: Донецької, Луганської та Херсонської.

Така область, як Харківська, відновила впровадження ПКСМ (періодичний відбір зразків сирого молока та їх дослідження на визначені показники) після початку повномасштабного вторгнення.

Уперше від початку розгортання ПКСМ на базі програмного забезпечення ММ на всі області відбір зразків сирого молока та їх дослідження в уповноважених лабораторіях розпочався у Закарпатській області.

3.2. Оцінка результатів лабораторних досліджень

У 2025 році зберігається тенденція до зростання кількості лабораторних досліджень за всіма показниками. Зокрема, кількість досліджень:

- за показником ЗБЗ збільшилася до 18 905 зразків (+19% до 2024 року);
- за КСК – до 10 224 зразків (+20%);
- на наявність інгібіторів – до 7 776 зразків (+42%);
- для визначення ТЗ – до 4 842 зразків (+42%).

Зростання обсягів досліджень свідчить про подальше розширення охоплення Програми та посилення інтенсивності лабораторного контролю сирого молока. У таблиці 3-3 наведено середні значення показників за 2021–2025 роки, що дає змогу оцінити динаміку впровадження ПКСМ.

Загальна кількість досліджень за всіма показниками зростала щороку. Найбільш динамічне збільшення спостерігається у 2023–2025 роках, що пов'язано з масштабуванням Програми та підключенням нових учасників. Зокрема, кількість досліджень за показником ЗБЗ зросла майже у п'ять разів (з 3 837 у 2021 році до 18 905 у 2025 році), за КСК – у п'ять разів (з 2 043 до 10 224), за інгібіторами – більш ніж у 50 разів (з 135 до 7 776), а за ТЗ – майже у 30 разів (з 169 до 4 842).

Якісні показники сирого молока демонструють загальну позитивну динаміку. Середній рівень ЗБЗ у 2025 році становив 152 268 КУО/мл, що значно нижче гранично допустимого рівня (500 000 КУО/мл), хоча після суттєвого покращення у 2024 році спостерігається незначне зростання показника. Водночас середній рівень КСК знизився до 182 394 клітин/мл, що є найкращим значенням за весь період спостереження та також суттєво нижче нормативного порогу (500 000 клітин/мл).

Частка позитивних результатів на наявність інгібіторів у 2025 році зменшилася до 0,12% (порівняно з 0,22% у 2024 році), що вказує на покращення контролю за використанням протимікробних препаратів у виробництві молока.

Середнє значення точки замерзання у 2021–2025 роках коливалося в межах фізіологічної норми (від $-0,565^{\circ}\text{C}$ до $-0,526^{\circ}\text{C}$). У 2025 році показник становив $-0,548^{\circ}\text{C}$, що підтверджує відсутність системних ознак фальсифікації молока водою.

Загалом результати 2025 року підтверджують поступове покращення якості сирого молока на фоні розширення обсягів лабораторного контролю та подальшого впровадження ПКСМ.

Таблиця 3-3. Середні значення показників за результатами впровадження Програми контролю сирого молока, 2021-2025 рр.

Показник	2021		2022		2023		2024		2025	
	Усього зразків	Значення показника	Усього зразків	Значення показника	Усього зразків	Значення показника	Усього зразків	Значення показника	Усього зразків	Значення показника
(1) Кількість мікроорганізмів за 30 °С, КУО/мл	3837	235359*	8316	215506*	11981	185796*	15917	147628*	18905	152268*
(2) Кількість соматичних клітин, клітин/мл	2043	222044*	4523	226801*	6410	212062*	8556	19992*	10224	182394*
(3) Наявність інгібіторів, % позитивних результатів	135	0	636	0	2644	0,08	5490	0,22	7776	0,12
(4) Точка замерзання, °С	169	-0,526*	139	-0,565*	1113	-0,560*	3412	-0,553*	4842	-0,548

* Середня арифметична величина усіх фактичних значень

У зв'язку зі значним збільшенням обсягу даних їх обробка та аналіз були виконані із застосуванням програмного середовища R, що дозволило автоматизувати розрахунок статистичних показників.

Узагальнені описові характеристики рівня ЗБЗ наведено в таблиці 3-4. У 2025 році з 18 905 досліджених зразків для статистичного аналізу було використано 18 265 валідних значень, тобто було відхилено 640 записів (близько 3,4% від загальної кількості). З аналізу виключалися некоректно внесені значення (зокрема значення, вказані без урахування розряду тисяч), дублювання актів відбору (повторні реєстрації операторів ринку і несвоєчасна деактивація попередніх реєстрацій), відсутні та неверифіковані дані, значення, що дорівнюють нулю, а також викиди (значення менше 5000 КУО/мл). Такий підхід дозволяє підвищити достовірність статистичних оцінок і забезпечити коректність подальшого аналізу.

Таблиця 3-4. Аналіз результатів досліджень рівня ЗБЗ у 2025 р.

(1) Кількість мікроорганізмів за 30 °С, КУО/мл	
Показник	Значення
Кількість зразків	18905
Кількість значень	18265
0.10-процентиль	24700
0.25-квантиль	56400
Медіана	88000
0.75-квантиль	164000
0.90-процентиль	290000
(1) Середнє арифметичне значення	152268
Стандартне відхилення	562693

Розподіл показників рівня ЗБЗ характеризується значною варіабельністю, що обумовлено наявністю як аномально високих, так і низьких значень. Медіанне значення становить 88 000 КУО/мл, тобто 50% усіх результатів не перевищують цей рівень (у 2024 році – 93 000 КУО/мл). Значення 0.10-процентилля дорівнює 24 700 КУО/мл (у 2024 році – 30 000 КУО/мл), тоді як 0.90-процентиль становить 290 000 КУО/мл (проти 308 000 КУО/мл у 2024 році), що свідчить про певне зниження як нижньої, так і верхньої межі розподілу.

Квартильний аналіз показує, що 50% значень у 2025 році знаходяться в інтервалі від 56 400 до 164 000 КУО/мл, тоді як у 2024 році цей діапазон становив 64 000–172 000 КУО/мл, що вказує на незначне звуження міжквартильного розмаху та певну концентрацію значень.

Середнє арифметичне значення у 2025 році становить 152 268 КУО/мл (у 2024 році – 147 628 КУО/мл). Водночас стандартне відхилення зросло до 562 693 КУО/мл (проти 247 833 КУО/мл у 2024 році), що більш ніж утричі перевищує середнє значення та свідчить про збереження високої неоднорідності даних і наявність значної кількості екстремальних значень.

Фактична кількість досліджених зразків (таблиця 3-5), результати яких перевищують допустимі рівні (>500 000 КУО/мл), становить 269, частка яких у загальному вимірі становить 1,5%.

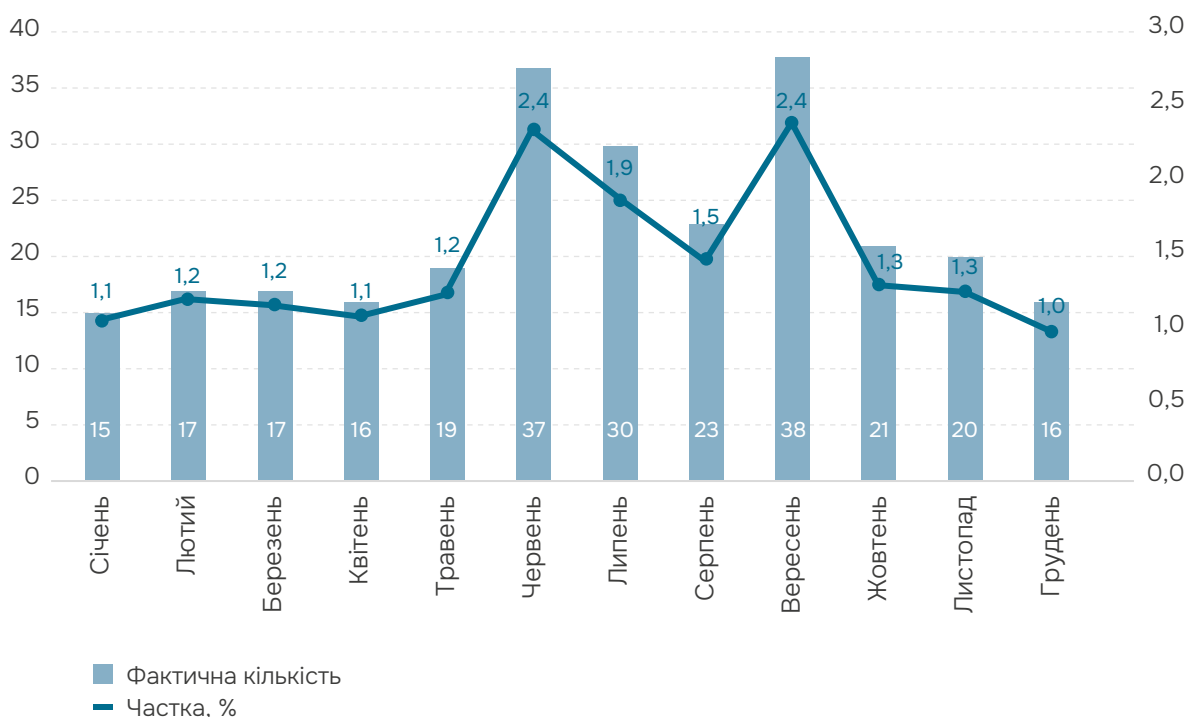
Таблиця 3-5. Частка результатів досліджень рівня ЗБЗ, що перевищують допустимі рівні значення у 2025 р.

	Кількість досліджень	у т. ч. з невідповідностями*	
		Фактична кількість	Частка, %
За звітний рік	18265	269	1,5

*Фактичне значення перевищує допустимий рівень значення (>500 000 КУО/мл)

Помісячний аналіз у гістограмі 3-16 показує, що частка невідповідностей ЗБЗ у 2025 році переважно залишалася стабільною на рівні 1,0–1,3% (січень–травень). У літній період зафіксовано зростання до пікових 2,4% (червень, вересень), після чого показник знизився до 1,0–1,3% наприкінці року. Динаміка свідчить про сезонне погіршення в теплий період із подальшою стабілізацією.

Гістограма 3-16. Динаміка частки результатів досліджень рівня ЗБЗ, що перевищують допустимі рівні значення у 2025 р., помісячно

Аналіз групування потужностей за показником ЗБЗ у 2025 році свідчить про відносно стабільну, але неоднорідну ситуацію щодо мікробіологічної якості молока (таблиця 3-6).

Упродовж року частка потужностей із найкращими показниками ($\leq 100\ 000$ КУО/мл) коливалася в межах близько 60–69%, що вказує на достатній, але не домінуючий рівень високої якості. Водночас значна частка потужностей

зосереджена у діапазоні 100–300 000 КУО/мл, формуючи основний масив «середнього рівня» якості та свідчачи про наявність потенціалу для покращення.

Потужності з підвищеними значеннями (>300 000 КУО/мл) займають помітну частку та демонструють коливання протягом року, що відображає нестабільність гігієнічних умов виробництва, зберігання та транспортування молока.

Окремої уваги потребує група з перевищенням допустимого рівня (>500 000 КУО/мл). Хоча помісячна частка таких потужностей залишалася відносно низькою (переважно до 3–4%), у сукупності за рік зафіксовано 135 випадків перевищення.

Важливо, що це були різні потужності протягом року, що свідчить не про системну проблему в обмеженого кола операторів, а про ширше коло періодичних порушень серед різних учасників ринку.

Додатковий аналіз показника кількості потужностей із перевищенням допустимих значень ЗБЗ (на основі середньої геометричної за двомісячний період) підтверджує відносно низький рівень критичних відхилень у 2025 році.

Помісячно частка таких потужностей залишалася стабільно низькою - переважно в межах 0,4–1,5%, що свідчить про обмежений характер системних порушень. Навіть у періоди зростання показника він не набував масового характеру, що вказує на загальну ефективність контролю та реагування.

У сукупності за рік зафіксовано 52 випадки перевищення, що є суттєво нижчим показником порівняно з кількістю потужностей, у яких фіксувалися разові перевищення за абсолютними значеннями. Це пояснюється застосуванням середньої геометричної величини, яка згладжує короткострокові коливання та відображає більш стійкі порушення.

Таким чином, результати свідчать, що хоча окремі випадки перевищення ЗБЗ мають місце протягом року, лише незначна частка потужностей демонструє систематичне недотримання вимог. Це підтверджує, що критичні відхилення мають переважно епізодичний характер, однак потребують подальшого моніторингу та превентивних заходів.

Таблиця 3-6. Групування потужностей з виробництва та збирання молока за результатами досліджень рівня ЗБЗ у 2025 р. помісячно

	Кількість потужностей всього	Розподіл потужностей відповідно до групувань за абсолютним значенням ЗБЗ, КУО/мл								Кількість потужностей з перевищенням допустимих значень*	Частка, %
		≤100 000		>100 000 - ≤300 000		>300 000 - ≤500 000		>500 000			
		Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %		
Січень	739	486	65,76	277	37,48	77	10,42	15	2,03	6	0,81
Лютий	748	494	66,04	257	34,36	87	11,63	16	2,14	4	0,53
Березень	784	523	66,71	279	35,59	84	10,71	15	1,91	3	0,38
Квітень	811	524	64,61	293	36,13	80	9,86	15	1,85	8	0,99
Травень	824	557	67,6	292	35,44	71	8,62	17	2,06	10	1,21
Червень	838	575	68,62	300	35,8	72	8,59	31	3,7	12	1,43
Липень	835	508	60,84	296	35,45	157	18,8	28	3,35	10	1,2
Серпень	841	510	60,64	354	42,09	128	15,22	22	2,62	9	1,07
Вересень	839	557	66,39	330	39,33	93	11,08	33	3,93	11	1,31
Жовтень	855	561	65,61	319	37,31	64	7,49	19	2,22	13	1,52
Листопад	848	568	66,98	282	33,25	65	7,67	18	2,12	7	0,83
Грудень	838	580	69,21	278	33,17	53	6,32	12	1,43	6	0,72
Усього	938	799	85,18	696	74,2	347	36,99	135	14,39	52	5,54

* Середня геометрична величина усіх фактичних значень за двомісячний період

У 2025 році аналіз рівня КСК базується на 9 784 валідних значеннях із 10 224 досліджених зразків, що на 1896 значень більше порівняно з 2024 роком (7888). При цьому 440 значень у 2025 році не були враховані в аналізі у зв'язку з їх невідповідністю вимогам до обробки даних, зокрема через неправильно внесені або неверифіковані дані, наявність викидів, а також значення менше 10 000 клітин/мл, які не використовуються для статистичного аналізу. Для порівняння, у 2024 році було виключено 668 значень із аналогічних причин.

Порівняно з 2024 роком, у 2025 році спостерігається загальне покращення показників, що представлені у таблиці 3-7. Середнє значення КСК знизилось із 199 923 до 182 394 клітин/мл (-8,8%), що свідчить про позитивну динаміку. Розподіл значень став більш компактним: стандартне відхилення зменшилось із 167 619 до 155 980 клітин/мл, що вказує на певне зниження варіативності показника.

Медіана, що відокремлює половину ряду даних, зменшилась із 183 000 у 2024 році до 165 000 клітин/мл, підтверджуючи загальне зниження рівня КСК у вибірці у 2025 році. Найменших 10% значень не перевищують рівень 45 000 клітин/мл (0.10-перцентиль) та 10% найбільших значень КСК перевищують показник у 342 000 клітин/мл (0.90-перцентиль). Показники нижнього (0.25-квантиль) та верхнього (0.75-квантиль) квантилів становлять відповідно 89 000 та 240 000 клітин/мл.

Таблиця 3-7. Аналіз результатів досліджень рівня КСК у 2025 р.

(2) Кількість соматичних клітин, клітин/мл	
Показник	Значення
Кількість зразків	10224
Кількість значень	9784
0.10-перцентиль	45000
0.25-квантиль	89000
Медіана	165000
0.75-квантиль	240000
0.90-перцентиль	342000
(2) Середнє арифметичне значення	182394
Стандартне відхилення	155980

Усього у 2025 р. значення результатів досліджень 110 зразків перевищують 500 000 клітин/мл, що становить 1,12% від загальної кількості вибраних значень (див. таблицю 3-8). Це незначне зростання порівняно з 2024 роком, коли кількість невідповідностей становила 106 (1,3%).

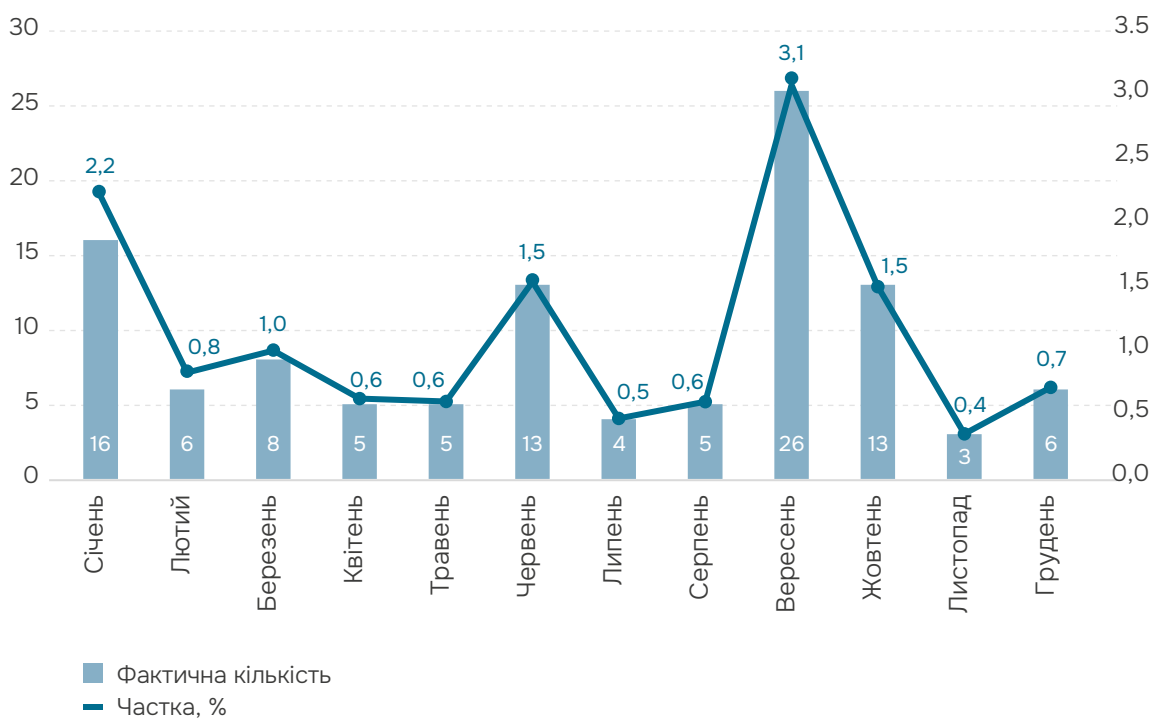
Таблиця 3-8. Частка результатів досліджень рівня КСК, що перевищують допустимі рівні значення у 2025 р.

	Кількість досліджень	У т.ч. з невідповідностями*	
		Фактична кількість	Частка, %
За звітний рік	9784	110	1,12

*Фактичне значення перевищує допустимі рівні значення (>500 000 клітин/мл)

Динаміка невідповідностей є нерівномірною з чітким піком у вересні (3,1%; 26 випадків). Підвищені значення також зафіксовано у січні (2,2%), червні та жовтні (по 1,5%). У більшості інших місяців показник залишався низьким – 0,4–0,8% (див. гістограму 3-17). Загалом спостерігається сезонне коливання з різким зростанням на початку осені та зниженням наприкінці року.

Гістограма 3-17. Динаміка частки результатів досліджень рівня КСК, що перевищують допустимі рівні значення у 2025 р., помісячно

Аналіз помісячного групування потужностей за рівнем КСК у 2025 році свідчить про загалом стабільну ситуацію та високий рівень відповідності встановленим вимогам. Упродовж року переважна більшість потужностей (близько 89–91%) перебувала в межах допустимого рівня ($\leq 400\ 000$ клітин/мл), що вказує на належний контроль якості сирого молока (див. таблицю 3-9).

Частка потужностей у проміжній групі ($> 400\text{--}500\ 000$ клітин/мл) залишалася помірною та демонструвала незначні коливання в межах 2,6–5,1%, відображаючи періодичні ризики погіршення якості. Водночас кількість потужностей із суттєвим перевищенням ($> 500\ 000$ клітин/мл) була загалом низькою, хоча протягом року спостерігалися окремі короткострокові зростання - до 25 потужностей (3,0%), що є аномальним піком і потребує додаткового аналізу причин. В інші місяці цей показник переважно не перевищував 1,5%.

Загальна частка потужностей із перевищенням допустимих значень за результатами підрахунку змінної середньої геометричної величини усіх фактичних значень за тримісячний період залишалася незначною (переважно до 1%). В цілому динаміка показників підтверджує стабільність якості молока, водночас підкреслюючи необхідність подальшого моніторингу для мінімізації поодиноких відхилень.

Таблиця 3-9. Групування потужностей з виробництва та збирання молока за результатами досліджень рівня КСК у 2025 р. помісячно

	Кількість потужностей всього	Розподіл потужностей відповідно до групувань за абсолютним значенням КСК, клітин/мл						Кількість потужностей з перевищенням допустимих значень*	Частка, %
		≤400 000		>400 000 - ≤500 000		>500 000			
		Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %		
Січень	739	651	88,09	22	2,98	16	2,17	11	1,49
Лютий	748	646	86,36	38	5,08	6	0,8	7	0,94
Березень	784	710	90,56	34	4,34	8	1,02	2	0,26
Квітень	811	717	88,41	36	4,44	5	0,62	1	0,12
Травень	824	737	89,44	39	4,73	5	0,61	1	0,12
Червень	838	752	89,74	30	3,58	12	1,43	2	0,24
Липень	835	765	91,62	22	2,63	4	0,48	1	0,12
Серпень	841	753	89,54	28	3,33	5	0,59	4	0,48
Вересень	839	749	89,27	30	3,58	25	2,98	4	0,48
Жовтень	855	761	89,01	39	4,56	13	1,52	9	1,05
Листопад	848	763	89,98	38	4,48	3	0,35	8	0,94
Грудень	838	749	89,38	35	4,18	6	0,72	0	0
Усього	938	922	98,29	203	21,64	89	9,49	29	3,09

* Середня геометрична величина усіх фактичних значень за тримісячний період

У 2025 році проведено 7 776 досліджень на наявність інгібіторів, з яких 10 мали позитивний результат. Частка невідповідностей становила 0,12%, що є нижчим показником порівняно з 2024 роком (див. таблицю 3-10). У 2024 році за меншого обсягу досліджень (5 489) було виявлено 12 позитивних випадків, а частка невідповідностей становила 0,22%.

Таблиця 3-10. Частка результатів досліджень на наявність інгібіторів з невідповідністю у 2025 р.

	Кількість досліджень	У т.ч. з невідповідностями*	
		Фактична кількість	(3) Частка, %
За звітний рік	7776	10	0,12

У 2025 році дослідження точки замерзання виконувалися з вищим охопленням вибірки порівняно з 2024 роком: загальна кількість зразків зросла до 4 842 (+1 430 до 2024 р.), з яких 4 461 значення були включені до статистичного аналізу (проти 3 243 у 2024 р.). Відповідно, кількість виключених результатів також збільшилася до 381 (порівняно з 169 у 2024 р.), що частково відображає розширення вибірки та застосування тих самих критеріїв виключення (нульові значення та значення поза діапазоном $-0,560^{\circ}\text{C} \dots -0,400^{\circ}\text{C}$).

Середнє арифметичне значення точки замерзання у 2025 році становило $-0,548^{\circ}\text{C}$, що є незначним підвищенням порівняно з $-0,553^{\circ}\text{C}$ у 2024 році ($+0,005^{\circ}\text{C}$). Медіанне значення також продемонструвало аналогічну тенденцію, підвищившись з $-0,548^{\circ}\text{C}$ до $-0,541^{\circ}\text{C}$ ($+0,007^{\circ}\text{C}$), що свідчить про загальне невелике зсування розподілу показників (див. таблицю 3-11).

Таблиця 3-11. Аналіз результатів досліджень на показник точки замерзання у 2025 р.

Точка замерзання, $^{\circ}\text{C}$	
Показник	Значення
Кількість зразків	4842
Кількість значень	4461
(4) Середнє арифметичне значення	-0,548
Стандартне відхилення	0,024
0.10-процентиль	-0,585
0.25-квантиль	-0,567
Медіана	-0,541
0.75-квантиль	-0,528
0.90-процентиль	-0,524

Стандартне відхилення залишилося стабільним на рівні 0,024 як у 2024, так і у 2025 році, що вказує на незмінну варіативність показника в межах вибірки. Квантильні та процентильні характеристики демонструють узгоджену динаміку незначного зсуву значень у 2025 році.

У 2025 році помісячна динаміка середнього значення точки замерзання демонструє загальну стабільність показника з незначними коливаннями в межах вузького діапазону від $-0,555^{\circ}\text{C}$ до $-0,546^{\circ}\text{C}$, що свідчить про відносно однорідні фізико-хімічні характеристики досліджуваних зразків протягом року (див. таблицю 3-12).

Таблиця 3-12. Аналіз результатів досліджень на показник точки замерзання у 2025 р. помісячно

Період	Кількість досліджень	Середнє арифметичне значення, $^{\circ}\text{C}$
Січень	332	-0,555
Лютий	330	-0,550
Березень	360	-0,550
Квітень	366	-0,547
Травень	375	-0,549
Червень	381	-0,548
Липень	381	-0,546
Серпень	369	-0,546
Вересень	377	-0,547
Жовтень	392	-0,549
Листопад	396	-0,546
Грудень	402	-0,547
За звітний рік всього	4461	-0,548

На початку року (січень–березень) спостерігається підвищення показника з $-0,555^{\circ}\text{C}$ до $-0,550^{\circ}\text{C}$. У квітні–червні значення стабілізується в межах $-0,547...-0,548^{\circ}\text{C}$, а влітку (липень–серпень) досягає найменшого рівня ($-0,546^{\circ}\text{C}$). Восени відмічається незначне коливання ($-0,547...-0,549^{\circ}\text{C}$) з подальшим покращенням у листопаді ($-0,546^{\circ}\text{C}$), тоді як у грудні показник ($-0,547^{\circ}\text{C}$) відповідає середньорічному рівню.

Загалом середнє значення за рік становить $-0,548^{\circ}\text{C}$ (4 461 дослідження), що узгоджується з місячними значеннями та підтверджує високу стабільність показника протягом усього 2025 року. Коливання є мінімальними та не демонструють вираженої сезонної деградації або системних відхилень.

У 2025 році якість сирого молока в Україні загалом наближається до вимог ЄС: за показником КСК ($\leq 400\ 000$ клітин/мл) досягнуто високого рівня відповідності – середнє значення становить 182 394 клітин/мл, а частка перевищень лише 1,12%. Водночас за показником ЗБЗ ($\leq 100\ 000$ КУО/мл) середній рівень (152 268 КУО/мл) поки перевищує норматив ЄС, хоча медіанне значення вже відповідає вимогам, що свідчить про відповідність щонайменше половини зразків; загалом це вказує на суттєвий прогрес, але необхідність подальшого покращення для повної гармонізації зі стандартами ЄС.

4. УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ КОНТРОЛЮ СИРОГО МОЛОКА НА РІВНІ ОБЛАСТЕЙ

Дорученням в. о. Голови Держпродспоживслужби №01-33-1 від 05 січня 2022 року було запроваджено координацію ПКСМ на рівні всіх областей. Відповідно до Плану заходів з реалізації та координації ПКСМ, затвердженого цим же дорученням, було призначено відповідальних осіб з метою покрокового запровадження всіх необхідних заходів.

На рівні кожного ГУ Держпродспоживслужби в області є призначений адміністратор ММ, який допомагає головному державному та / або головному державному ветеринарному інспектору області в управлінні користувачами, конфігурацією основних налаштувань ММ.

У ММ кожної області зареєстровані державні інспектори та / або державні ветеринарні інспектори, до службових обов'язків яких належить здійснення заходів державного контролю, а з 26 жовтня 2023 року, відповідно до абзацу 4 частини четвертої статті 40 Закону України про контроль, ще й моніторинг запровадження процедур періодичної перевірки сирого молока та результатів лабораторних досліджень (випробувань) операторів ринку на підконтрольній їм території.

Залежно від рівня повноважень у ММ виділяють три рівні інспекторів:

- головний інспектор, який аналізує дані, організовує та координує роботу щодо заходів контролю на національному рівні (в центральному апараті Держпродспоживслужби);
- обласний інспектор, який аналізує дані на рівні області і координує роботу районних інспекторів;
- районний інспектор, який аналізує дані на рівні району і здійснює інспектування операторів ринку в районі.

Інформація щодо кількості державних інспекторів / державних ветеринарних інспекторів, зареєстрованих у ММ на рівні кожної області, зазначено в таблиці 4-1.

Кількість інспекторів як обласного, так і районного рівня, зареєстрованих у ММ протягом 2025 року по Україні, збільшилась порівняно з 2024 роком, що свідчить про розгортання ПКСМ та залучення фахівців районного рівня, які найближче знаходяться до ОР.

Таблиця 4-1. Інформація щодо кількості державних інспекторів/ державних ветеринарних інспекторів, зареєстрованих у ММ на рівні кожної області (станом на 01.01.2026)

Область	2022		2023		2024		2025	
	Кількість інспекторів							
	обласного рівня	районного рівня	обласного рівня	районного рівня	обласного рівня	районного рівня	обласного рівня	районного рівня
Вінницька	2	30	3	30	2	29	1	35
Волинська	1	0	2	0	1	3	2	2
Дніпропетровська	1	4	1	3	1	0	1	0
Донецька ¹⁴	ІВ	ІВ	0	2	ІВ	ІВ	0	0
Житомирська	2	1	1	0	1	0	2	0
Закарпатська	2	1	1	0	1	2	3	4
Запорізька	2	0	2	0	1	0	1	0
Івано-Франківська	2	0	2	0	1	0	1	0
Київська	3	0	3	0	2	3	3	3
Кіровоградська	3	0	2	4	1	8	1	9
Луганська ¹⁴	ІВ	ІВ	0	1	ІВ	ІВ	0	0
Львівська	1	1	2	12	2	5	1	7
Миколаївська	2	18	2	18	2	12	2	23
Одеська	1	1	2	0	2	24	1	13
Полтавська	2	9	1	5	3	5	12	1
Рівненська	1	0	2	5	2	4	2	2

Область	2022		2023		2024		2025	
	Кількість інспекторів							
	обласного рівня	районного рівня	обласного рівня	районного рівня	обласного рівня	районного рівня	обласного рівня	районного рівня
Сумська	4	28	2	30	1	25	2	24
Тернопільська	2	4	2	0	1	0	1	3
Харківська	2	8	2	9	2	10	4	15
Херсонська	2	3	3	2	2	1	2	1
Хмельницька	10	10	1	11	1	11	1	11
Черкаська	3	20	2	15	4	15	6	14
Чернівецька	1	6	2	6	1	0	0	1
Чернігівська	1	1	1	23	1	24	1	22
АР Крим ¹⁴	ІВ	ІВ	ІВ	ІВ	ІВ	ІВ	ІВ	ІВ
УСЬОГО	50	145	41	176	35	181	50	190

Кількість ОР, за даними ГУ Держпродспоживслужби, станом на 01.01.2026 року наведено в таблиці 4-2 та таблиці 4-3.

Попри те, що вимоги до безпечності та якості молока і молочних продуктів, визначені наказом Мінагрополітики №118/2019, обов'язкові для всіх ОР незалежно від форми власності та підпорядкування, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою та введенням в обіг молока та молочних продуктів, і не поширюються на первинне виробництво молочних продуктів, призначених для власного споживання, та їх дотримання підлягає перевірці репрезентативною кількістю зразків молока чи молозива, відібраних рандомізованим методом у місці первинного виробництва та / або зберігання молока уповноваженою компетентним органом на відбір зразків особою з метою виконання впроваджених процедур періодичної перевірки сирого молока (національної або регіональної програми контролю сирого молока із застосуванням інформаційно-комунікаційної системи компетентного органу), слід зазначити, що станом на 01 січня 2026 року лише 63,1% ГВМ зареєстровано в ММ та мають статус «Активний».

Також було проаналізовано по кожній області кількість поголів'я ВРХ, у тому числі корів, наявних у ГВМ та кількість поголів'я ВРХ, у тому числі корів, ГВМ, які зареєстровані в ММ та мають статус «Активний». Інформація представлена в таблиці 4-2 та на картах 4-1 та 4-2.

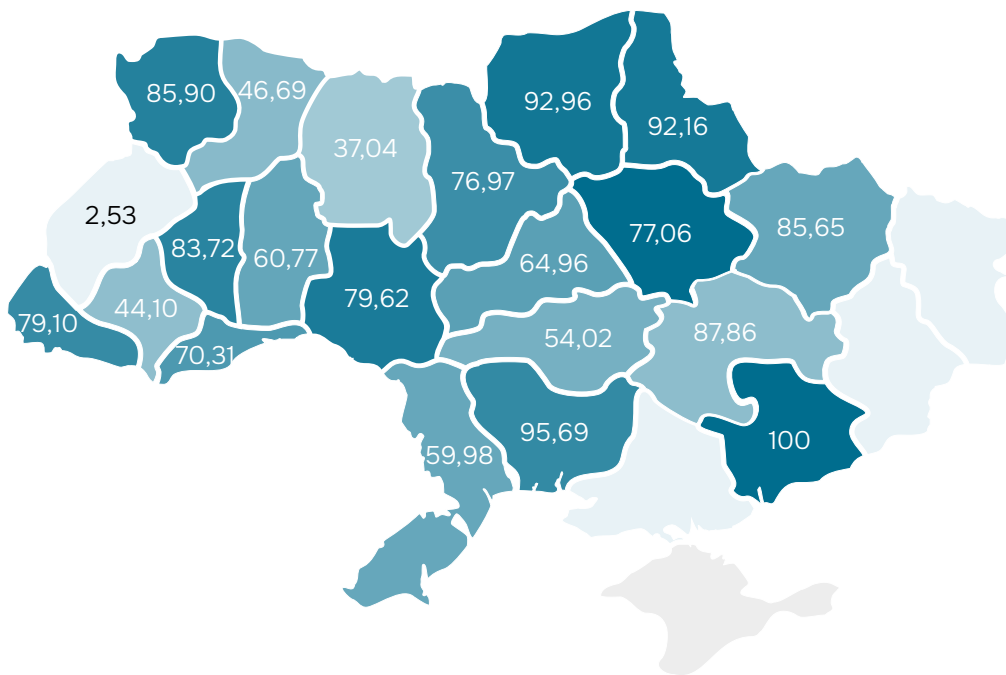
Таблиця 4-2. Інформація щодо кількості господарств з виробництва молока, їх статусу щодо реєстрації в ММ та активності²⁰ та поголів'я ВРХ, у тому числі корів, у 2025 році у розрізі областей

Область	Господарства з виробництва молока (ВРХ)			Поголів'я ВРХ, голів			
	кількість підприємств	zareєстровані потужності ГВМ у ММ	у тому числі активні у ММ	усього ВРХ	у тому числі корів	усього ВРХ (в активних у ММ ГВМ)	у тому числі корів (в активних у ММ ГВМ)
Вінницька	120	129	98	53899	23464	42913	21030
Волинська	96	47	46	35074	14903	30128	12481
Дніпропетровська	26	32	25	17867	8091	15697	7043
Донецька ¹⁴	1	9	0	316	126	0	0
Житомирська	66	41	37	54329	23962	20126	8998
Закарпатська	5	7	4	531	260	420	220
Запорізька	3	5	3	893	366	893	366
Івано-Франківська	71	22	19	13175	4639	5810	2363
Київська	106	63	60	77268	34565	59477	27214
Кіровоградська	44	13	11	24068	10048	13002	5557
Луганська ¹⁴	0	0	0	0	0	0	0
Львівська	128	37	35	16281	7445	412	202
Миколаївська	22	52	14	17753	7305	16987	7012
Одеська	37	12	10	8043	3825	4824	2418
Полтавська	162	180	140	127912	54934	98571	38726

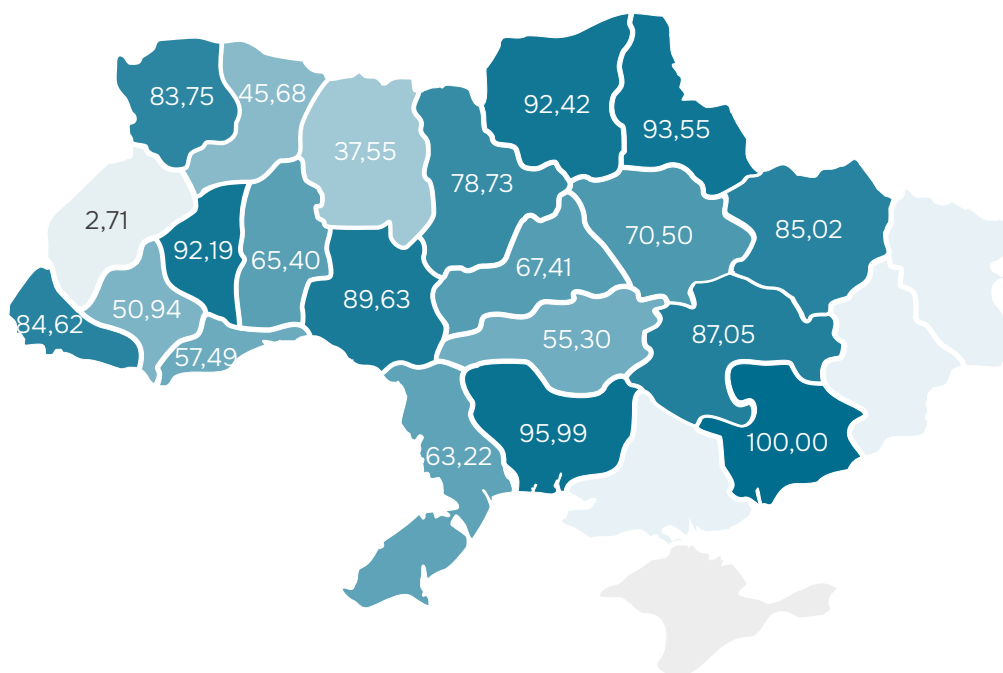
²⁰ Активні оператори ринку - ГВМ та ПЗМ, зареєстровані в ММ та позначені як активні, тобто працюючі.

Область	Господарства з виробництва молока (ВРХ)			Поголів'я ВРХ, голів			
	кількість підприємств	zareєстровані потужності ГВМ у ММ	у тому числі активні у ММ	усього ВРХ	у тому числі корів	усього ВРХ (в активних у ММ ГВМ)	у тому числі корів (в активних у ММ ГВМ)
Рівненська	56	43	36	19108	8855	8922	4045
Сумська	60	93	55	26507	15067	24429	14095
Тернопільська	84	49	46	51509	20740	43121	19120
Харківська	59	50	45	52689	20835	45127	17714
Херсонська	1	7	2	318	197	0	0
Хмельницька	119	63	58	77902	32029	47341	20948
Черкаська	108	102	97	113530	47606	73750	32093
Чернівецька	7	8	7	2957	1275	2079	733
Чернігівська	96	95	84	82156	34877	76372	32233
АР Крим ¹⁴	IB	IB	IB	IB	IB	IB	IB
УСЬОГО	1477	1159	932	874085	375414	630401	274611

Карта 4-1. Частка поголів'я ВРХ, що утримується в ГВМ зі статусом «Активний» у ММ, у загальному поголів'ї ВРХ у ГВМ області (%)

Карта 4-2. Частка загальної кількості корів, що утримуються в ГВМ зі статусом «Активний» у ММ, у загальній кількості корів у ГВМ області (%)

Слід відзначити, що лідерами по охопленню поголів'я ВРХ, у тому числі корів, ГВМ, які зареєстровані в ММ та мають статус активних щодо поголів'я ВРХ, у тому числі корів, наявних в області, є Запорізька область (100% та 100% відповідно), Миколаївська (99,3% та 95,7%), Чернігівська (99,38% та 93,0%), Сумська (100% та 92,2%), Дніпропетровська (99,5% та 87,9%), Тернопільська (92,3% та 83,7%), Харківська (88,8% та 85,7%). Низький відсоток (нижче 60%) охоплення поголів'я ВРХ, у тому числі корів, ГВМ, які зареєстровані в ММ та мають статус активних щодо поголів'я ВРХ, у тому числі корів, наявних в області, в Одеській (60,0% та 60,0%), Івано-Франківській (49,1% та 44,1%), Львівській (55,6% та 2,5%) та Кіровоградській (63,1% та 54,1%) областях.

У цілому частка поголів'я ВРХ, у тому числі корів, що утримуються в ГВМ, які зареєстровані в ММ та мають статус активних, у загальному поголів'ї ВРХ, у тому числі корів, наявних в області, зменшилась порівняно із 2024 роком на 12,9% та 12,6% відповідно та в середньому по країні становить 74,4% та 75,1% відповідно.

Але ще 6 травня 2022 року набрав чинності наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 07 квітня 2022 року №209, який встановлює гігієнічні вимоги до первинного виробництва та обігу молока від сільськогосподарських тварин, які утримуються дрібнотоварними виробниками, а також до ПЗМ. Збірне молоко, заготовлене в ПЗМ, має відповідати вимогам законодавства та критеріям, установленим Вимогами до безпечності та якості молока і молочних продуктів, затвердженими наказом Мінагрополітики №118/2019. Станом на 01 січня 2026 року лише 49,6% ПЗМ, наявних в Україні, зареєстровано в ММ. Цей показник збільшився порівняно з минулим роком у 1,8 раза, інформація представлена в таблиці 4-3.

Таблиця 4-3. Інформація щодо пунктів заготівлі молока, їх статусу щодо реєстрації в ММ та активності²⁰ у 2025 році

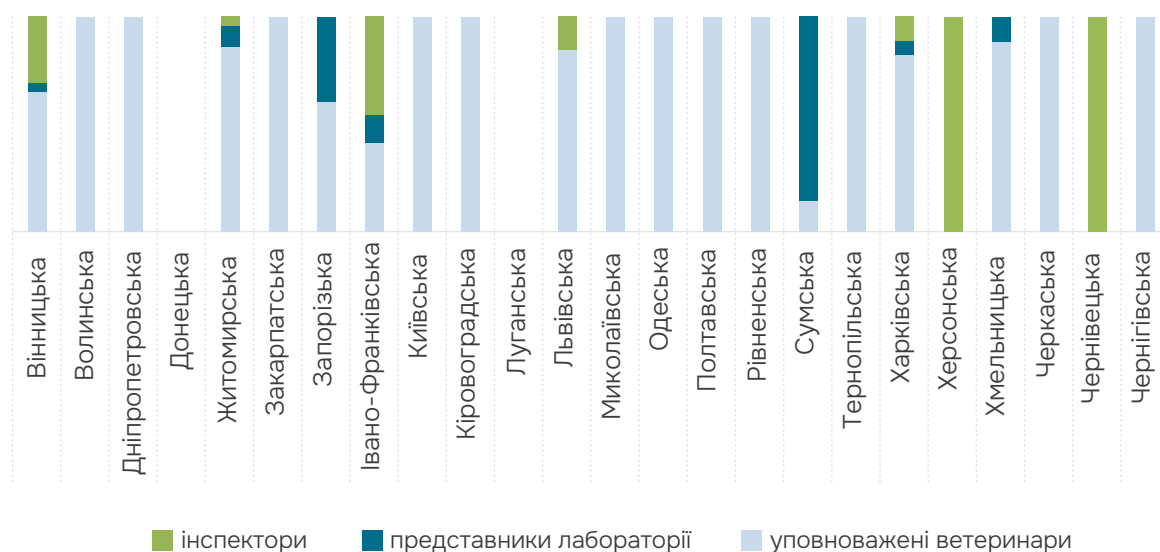
Область	Пункти заготівлі молока (ПЗМ)		
	кількість	зареєстрованих у ММ	активних у ММ
Вінницька	10	5	5
Волинська	1	1	1
Дніпропетровська	0	0	0
Донецька ¹⁴	0	0	0
Житомирська	0	0	0
Закарпатська	0	0	0

Область	Пункти заготівлі молока (ПЗМ)		
	кількість	zareєстрованих у ММ	активних у ММ
Запорізька	0	0	0
Івано-Франківська	0	0	0
Київська	0	0	0
Кіровоградська	4	4	4
Луганська ¹⁴	0	0	0
Львівська	0	0	0
Миколаївська	60	16	16
Одеська	1	1	1
Полтавська	29	22	22
Рівненська	0	0	0
Сумська	14	5	5
Тернопільська	0	0	0
Харківська	2	1	1
Херсонська	2	0	0
Хмельницька	0	0	0
Черкаська	3	3	3
Чернівецька	8	7	7
Чернігівська	3	3	3
АР Крим ¹⁴	ІВ	ІВ	ІВ
УСЬОГО	137	68	68

Одним із нагальних питань у ПКСМ залишається логістика зразків сирого молока від ОР до уповноважених лабораторій. Часто вартість логістики перевищує вартість досліджень (випробувань) зразків сирого молока на показники, визначені наказом Мінагрополітики №118/2019.

Відповідно до законодавства, делегатами відбору зразків сирого молока в межах ПКСМ може бути державний інспектор / державний ветеринарний інспектор, уповноважені Держпродспоживслужбою особи: представники лабораторії або уповноважені ветеринари. За результатами опитування встановлено, що в різних областях відбір зразків сирого молока в ГВМ та ПЗМ проводиться різними категоріями посадових осіб (див. гістограму 4-1):

Гістограма 4-1. Делегати відбору зразків по категоріям у розрізі областей

У більшості областей відбором зразків сирого молока займаються уповноважені ветеринари, які територіально знаходяться найближче до ГВМ та ПЗМ. У деяких областях (Запорізька, Сумська, Хмельницька області) використовують комбінований підхід (уповноважені ветеринари та представники лабораторії), у Львівській області – інша комбінація делегатів відбору зразків (уповноважені ветеринари та державні інспектори), у Херсонській та Чернівецькій областях, на відміну від інших, відбір зразків сирого молока здійснюється винятково державними інспекторами. У Вінницькій, Житомирській, Івано-Франківській, Харківській – як державними інспекторами, так і уповноваженими законодавством особами (представниками лабораторії та уповноваженими ветеринарами).

5. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ ІЗ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ КОНТРОЛЮ СИРОГО МОЛОКА В УКРАЇНІ 2024–2026

Дорожня карта – це комплексний керівний інструмент, який фокусується виключно на молочному секторі і охоплює перехід до ПКСМ на національному рівні. Цей перехід характеризується подвійною складністю: перш за все, складністю середовища в Україні, по-друге, обставинами, пов'язаними із введенням воєнного стану. Дорожня карта є інструментом, який спрямований на високий рівень неоднорідності та прагне створити систематичних огляд діяльності протягом певного періоду часу у взаємодії одна з одною. Вона включає такі 13 блоків:

- Делегати відбору зразків
- Лабораторна мережа
- НРЛ
- Формування нормативно-правової бази
- Компетентний орган здійснює моніторинг впровадження ПКСМ
- ММ інтегровано для роботи в ІТ-системі Держпродспоживслужби
- ОР зареєстровані, пройшли навчання та підтримуються
- ГВМ готові діяти в разі виникнення проблем
- ПЗМ готові діяти в разі виникнення проблем
- Переробники молока інтегрують ПКСМ у власні системи контролю і підтримки
- Асоціація виробників молока повідомляє своїх членів про ПКСМ і підтримує їх
- Асоціація переробників молока повідомляє своїх членів про ПКСМ і підтримує їх
- Обізнаність, інформація, поширення.

Кожний із блоків включає різну кількість конкретних діяльностей. Візія, у якій описується кінцева точка і якої потрібно досягти за допомогою Дорожньої карти – кінець 2026 року.

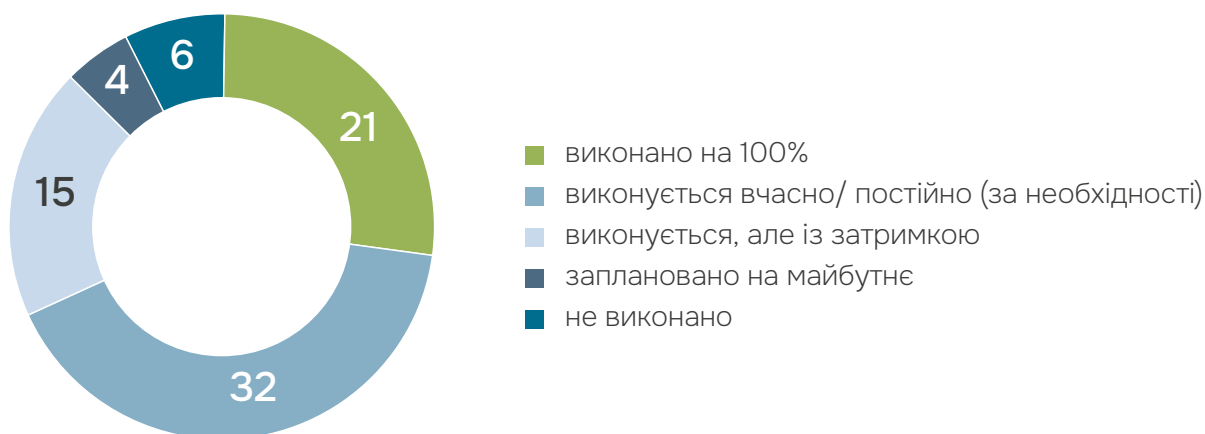
Після перегляду Дорожньої карти було оновлено склад робочої групи з реалізації Дорожньої карти із запровадження ПКСМ при Держпродспоживслужбі та затверджено Положення про Робочу групу наказом в. о. Голови Держпродспоживслужби

від 06 грудня 2024 року №838, основною метою якої є ефективний розподіл роботи та своєчасне вирішення завдань, визначених Дорожньою картою, затвердженою наказом Голови Держпродспоживслужби від 09 квітня 2024 року №213. За звітний рік проведено 2 засідання робочої групи (01.05.2025, 18.12.2025).

У 2025 році було проведено оцінку щодо статусу виконання діяльностей, визначених комплексною Дорожньою картою.

Загальний прогрес реалізації Дорожньої карти продемонстровано на гістограмі 5-1.

Гістограма 5-1. Загальний прогрес реалізації Дорожньої карти станом на 01.01.2026 р.

З кожним роком прогрес реалізації Дорожньої карти покращується. Станом на 01.01.2026 року із усіх запланованих діяльностей не було виконано 6, що становить 8% від загальної кількості діяльностей (усього їх 78). Термін початку виконання 5% діяльностей було заплановано на 2026 рік. Виконання 21 (27%) запланованих діяльностей завершено на 100%. Інші 41% діяльностей виконуються планомірно / постійно, за необхідності, а 19% діяльностей виконуються із затримкою до встановлених термінів.

Прогрес реалізації Дорожньої карти за 2025 рік по кожному із блоків продемонстровано на гістограмах 5-2-5-13.

Гістограма 5-2. Прогрес реалізації блоку «Делегати відбору зразків»

Гістограма 5-3. Прогрес реалізації блоку «Лабораторна мережа»

Гістограма 5-4. Прогрес реалізації блоку «НРЛ»

Гістограма 5-5. Прогрес реалізації блоку «Формування нормативно-правової бази»

Гістограма 5-6. Прогрес реалізації блоку «Компетентний орган здійснює моніторинг впровадження ПКСМ»

Гістограма 5-7. Прогрес реалізації блоку «ММ інтегровано для роботи в ІТ-системі Держпродспоживслужби»

Гістограма 5-8. Прогрес реалізації блоку «ОР зареєстровані, пройшли навчання та підтримуються»

Гістограма 5-9. Прогрес реалізації блоків «ГВМ та ПЗМ готові діяти в разі виникнення проблем»

Гістограма 5-10. Прогрес реалізації блоку «Переробники молока інтегрують ПКСМ у власні системи контролю і підтримки»

Гістограма 5-11. Прогрес реалізації блоку «Асоціація виробників молока повідомляє своїх членів про ПКСМ і підтримує їх»

Гістограма 5-12. Прогрес реалізації блоку «Асоціація переробників молока повідомляє своїх членів про ПКСМ і підтримує їх»

Гістограма 5-13. Прогрес реалізації блоку «Обізнаність, інформація, поширення»

У цілому заплановані діяльності Дорожньої карти виконуються. Ряд діяльностей – це безперервний процес, який триває на постійній основі (призначення нових делегатів відбору зразків, інспекторів, уповноваження нових лабораторій або можливість лабораторій проводити дослідження новими методами після розширення сфери акредитації, реєстрація до ММ нових ОР, підвищення рівня обізнаності усіх учасників ПКСМ тощо) і буде продовжуватись навіть після досягнення кінцевої точки візії.

Значний прогрес у 2025 році було досягнуто по блокам:

«Делегати відбору зразків»: було підготовлено навчальний курс з оновленою СОП щодо правил відбору зразків сирого молока у межах ПКСМ²¹, інфографікою щодо правил відбору зразків сирого молока у межах ПКСМ²², відеоматеріалами щодо правил відбору зразків сирого молока як у ГВМ, так і на ПЗМ, для делегатів відбору зразків та процедурою оцінки їх знань. Курс розміщено на платформі Держпродспоживслужби на модулі «Дистанційне навчання» на платформі програмного забезпечення «Система автоматизації HR-процесами та управління талантами «Мосо» в розділі «Самоосвіта». Протягом 2025 року успішно пройшли навчання 1284 спеціалісти Держпродспоживслужби.

«Лабораторна мережа» та «НРЛ»: організовано проведення практичного тренінгу «Лабораторні методи контролю зразків сирого молока в ЄС та роль Національної референс-лабораторії», який відбувся з 20 по 30 січня 2025 року в Національному референс-центрі (НРЦ) з якості коров'ячого молока Італії (Istituto Zooprofilattico Sperimentale della Lombardia e dell'Emilia Romagna (IZSLER) (м. Брешиа, Італія). У тренінгу взяли участь 3 фахівці лабораторій Держпродспоживслужби (Вінницької та Полтавської державних регіональних) та 1 фахівець центрального апарату Держпродспоживслужби, який здійснює координацію державних лабораторій з метою ознайомлення із системою державного контролю відповідно до вимог ЄС, імплементацією цих вимог у національне законодавство, функціонуванням мережі уповноважених на проведення досліджень зразків сирого молока в межах офіційного контролю лабораторій, відбором зразків сирого молока, відпрацюванням методів лабораторних досліджень зразків сирого молока на показники, які регламентуються законодавством, а також роллю та функціями НРЦ. Одночасно із практичним тренінгом у європейському НРЦ проведено

21 <https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%83%20%D0%B7%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D1%81%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%20%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8E%20%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0.pdf>

22 <https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/pravila-vidboru-zrazkiv-veb-infografika-page-0001.png>

серію з онлайн-вебінарів «Лабораторні дослідження зразків сирого молока відповідно до вимог європейського законодавства та роль НРЦ в національній програмі офіційного контролю»²³ для широкого кола фахівців, інтерес до якого виявило 479 осіб. Після чого було проведено практичні тренінги для фахівців лабораторій Держпродспоживслужби щодо методів лабораторних досліджень (випробувань) на показники в межах програми контролю сирого молока»²⁴ підготовленими тренерами на базі Вінницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби. Так, у травні-червні 2025 року було проведено 3 триденних практичних тренінги, успішно пройшли навчання та отримали сертифікати 51 спеціаліст з 29 лабораторій Держпродспоживслужби (22 регіонального рівня та 7 міжрайонного рівня) з 22 областей України. У грудні 2025 року Держпродспоживслужбою прийнято рішення щодо створення Національної референс-лабораторії з досліджень (випробувань) молока та молочних продуктів на базі Державного науково-контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок (м. Львів) та затверджено відповідне положення.

«Компетентний орган здійснює моніторинг впровадження ПКСМ»: за звітний період на виконання завдань Дорожньої карти Науково-методичною радою при Держпродспоживслужбі було схвалено (протокол від 26.02.2025 № 9) СОПи щодо належного впровадження ПКСМ в Україні, а саме:

СОП щодо моніторингу впровадження ПКСМ та результатів лабораторних досліджень (випробувань)²⁵;

СОП щодо послідовних дій у випадку невідповідних результатів досліджень на залишкові кількості протимікробних речовин/ антибіотиків у зразках сирого молока, отриманих скринінговим методом в межах ПКСМ²⁶.

«ММ інтегровано для роботи в ІТ-системі Держпродспоживслужби»: 10.06.2025 затверджено наказ Держпродспоживслужби №552 «Про утворення комісії з проведення приймальних випробувань та введення в експлуатацію модифікації програмного забезпечення «Молочний модуль», після чого розпочалося активне тестування модифікацій ММ членами комісії відповідно до Програми і методики приймальних випробувань та введення в експлуатацію модифікації інформаційної

23 <https://qftp.org/news/vprovadzhuemo-ievropejski-standarty-doslidzhennia-iakosti-ta-bezpechnosti-syroho-moloka/>

24 <https://qftp.org/news/u-vinnyczi-provely-seriyu-praktychnyh-treningiv-shhodo-metodiv-laboratornyh-doslidzen-u-mezhah-programy-kontrolyu-syrogo-moloka/>

25 <https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/shchodo-monitoringu-vprovadzhennya-programi-kontrolyu-sirogo-moloka-ta-rezultativ-laboratornikh-doslidzen-viprobuvan.pdf>

26 <https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/shchodo-poslidovnikh-diy-u-vipadku-nevidpovidnikh-rezultativ-doslidzen-na-zalishkovi-kilkosti-protimikrobnikh-rechovinantibiotikiv-u-zrazkakh-sirogo-moloka-otrimanikh-skriningovim-metodom-v-mezhakh-pro.pdf>

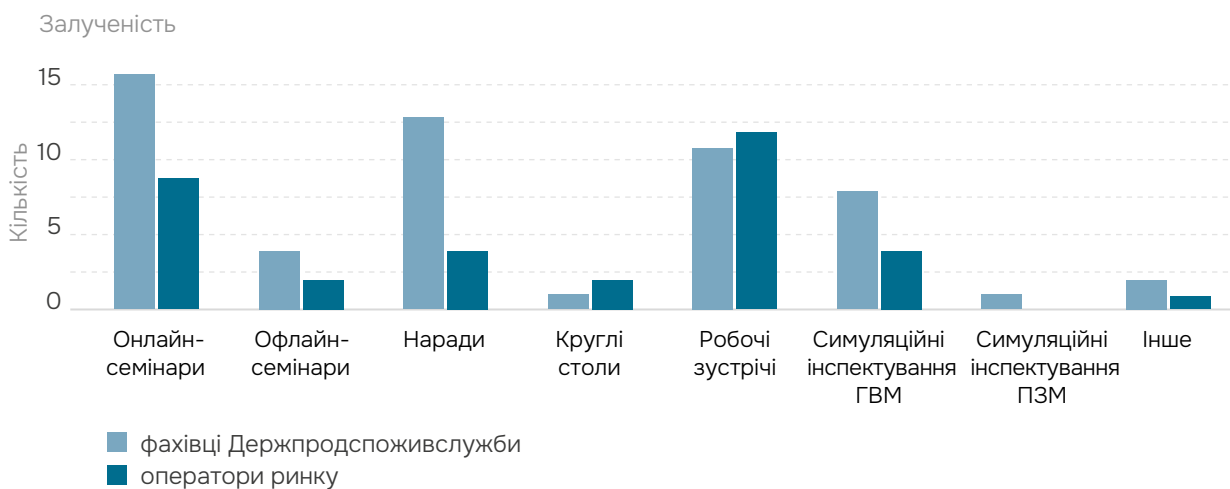
системи Держпродспоживслужби «Молочний Модуль», яке успішно було успішно завершено та складено протокол, що модифікації програмного забезпечення «Молочний модуль» повністю відповідають доповненню до Технічного завдання на створення програмного забезпечення «Молочний Модуль», погодженого Держпродспоживслужбою 04.04.2019 та Програмі і методиці приймальних випробувань та введення в експлуатацію модифікації інформаційної системи Держпродспоживслужби «Молочний Модуль». Очікується введення модифікації ММ в дослідно-промислову експлуатацію.

«Формування нормативно-правової бази»: надано пропозиції щодо нової редакції Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» та наказу Мінагрополітики від 16.03.2018 №141 «Про затвердження Порядку надання статусу офіційного ветеринарного лікаря, уповноваженого ветеринара, працівника бійні, уповноваженого на виконання обов'язків помічника державного ветеринарного інспектора, та здійснення їх діяльності» (зміни затверджено наказом Мінагрополітики від 27.02.2025 №1352 «Про затвердження Змін до Порядку надання статусу офіційного ветеринарного лікаря, уповноваженого ветеринара, працівника бійні, уповноваженого на виконання обов'язків помічника державного ветеринарного інспектора, та здійснення їх діяльності», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.04.2025 року за №517/43923²⁷).

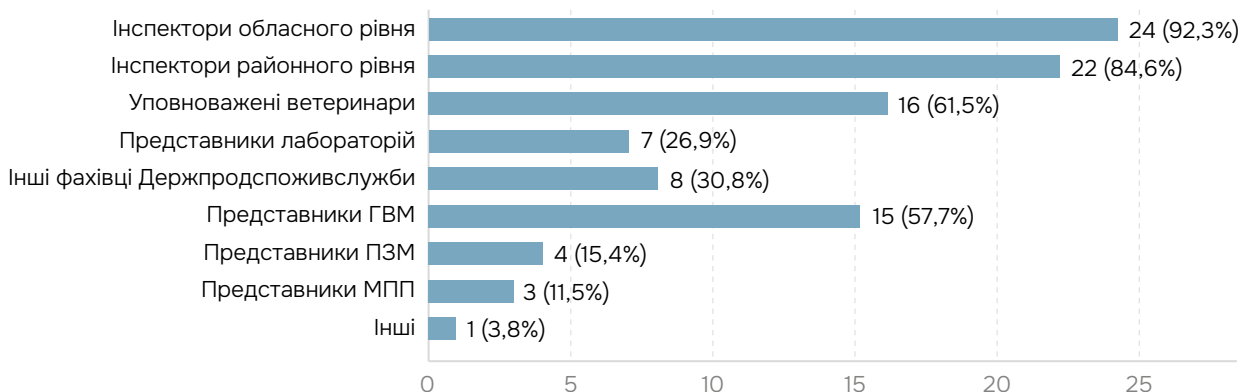
Усіма зацікавленими учасниками (ГУ, уповноваженими лабораторіями, бізнес-об'єднаннями) ПКСМ проводяться заходи з підвищення рівня обізнаності для всіх учасників ПКСМ. У 20% випадків до фахівців ГУ долучалися фахівці лабораторій, уповноважених на проведення досліджень у межах ПКСМ. Так, за 2025 рік в усіх областях України ГУ проводились заходи з підвищення рівня обізнаності щодо ПКСМ як для фахівців Держпродспоживслужби, так і для представників приватного сектору. Заходи проводились у різних форматах: онлайн та офлайн-семінари, круглі столи, наради, симуляційні інспектування як для представників державного сектору, так і для операторів ринку (див. гістограму 5.14–5.16).

²⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0517-25#Text>

Гістограма 5-14. Заходи з підвищення рівня обізнаності щодо ПКСМ, які проводились ГУ Держпродспоживслужби в областях

Гістограма 5-15. Залученість фахівців державного сектору та ОР до заходів з підвищення рівня обізнаності щодо ПКСМ, що проводились ГУ

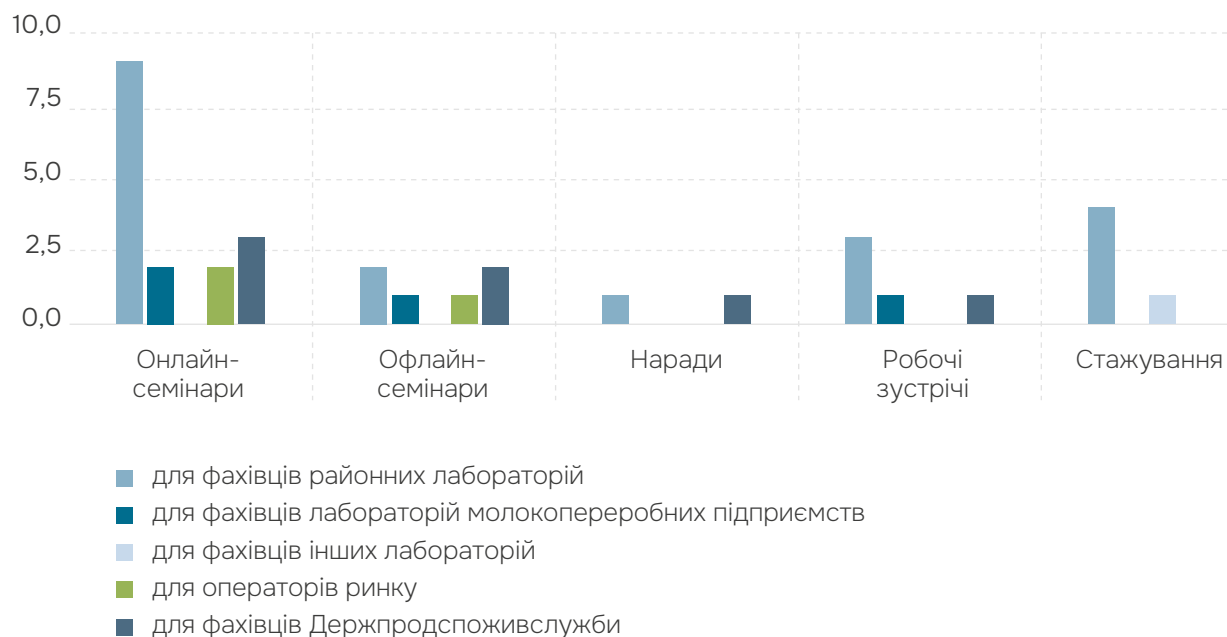

Теми, які найчастіше обговорювалися:

- реєстрація в ММ (на рівні 22 областей),
- відбір зразків молока в межах ПКСМ (у 21 області),
- роз'яснення вимог законодавства стосовно ПКСМ (у 20 областях),
- використання і контроль залишків антибіотиків та інших інгібіторів у молоці (у 20 областях),
- гігієна виробництва молока (у 18 областях).

Інші теми, які розглядалися: причини невідповідностей по ЗБЗ, КСК, алгоритм дій інспектора у разі отримання повідомлень про невідповідності.

Гістограма 5-16. Заходи з підвищення рівня обізнаності щодо ПКСМ, які проводились уповноваженими Держпродспоживслужбою лабораторіями в областях

Заходи з підвищення рівня обізнаності, які проводились лабораторними фахівцями, були спрямовані на пояснення:

- причин використання і організацію контролю залишків антибіотиків та інших інгібіторів у молоці (зазначено 72,7% уповноважених лабораторій),
- методів лабораторних досліджень на ЗБЗ (63,3%), КСК (59,1%), залишки протимікробних речовин / антибіотиків (59,1%) у молоці,
- причин невідповідностей по ЗБЗ (50,0%) та КСК (45,5%) тощо.

Також проводились інформаційні кампанії щодо ПКСМ, про що, за результатами опитування, зазначили 22 ГУ та уповноважені лабораторії 10 областей (32,5% від усіх уповноважених лабораторій): статті, дописи в соціальних мережах, виступи на телебаченні та радіо.

Також активну роз'яснювальну роботу щодо ПКСМ здійснюють бізнес-об'єднання операторів ринку. Так, Асоціацією виробників молока (АВМ) за 2025 рік проведено заходи для 92 ГВМ – членів асоціації, які включали консультації (індивідуальні), семінари/ тренінги; основні питання, які розглядалися на цих заходах: реєстрація в ММ, використання ветеринарних препаратів, причини невідповідностей параметрів сирого молока, проведення аудитів/ перевірок з боку компетентного органу, роз'яснення законодавства щодо ПКСМ. Також АВМ, ГО «Гільдія ремісничих сироварів» за підтримки QFTP у 2025 році було

розроблено «Методичні настанови щодо дотримання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів на потужностях з первинного виробництва молока та/або малих потужностях з переробки молока», які було погоджено Міністром аграрної політики та продовольства України 08.05.2025 року²⁸. Основними питаннями стосовно ПКСМ для ГВМ – членів асоціації залишаються: розходження результатів досліджень із даними лабораторії щодо КСК, ЗБЗ, ІНГ; значне плече доставки до лабораторії (понад 200 км) – відповідно, дорога логістика проб; необхідність розширення мережі уповноважених лабораторій для доступності; запит на відео-тренінги і навчання щодо держконтролю сирого молока та роботи із ММ, що пов'язано із значним потоком кадрів.

Бізнес-об'єднаннями переробників молока за 2025 рік було проведено заходи щодо повідомлення своїх членів про ПКСМ через надання індивідуальних консультацій та розповсюдження інформаційних матеріалів. Основними питаннями, які цікавили членів їх асоціацій, були: роз'яснення вимог законодавства стосовно ПКСМ.

²⁸ <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/2025rik/nastanovi---.pdf>

6. ПІДСУМКИ ТА НАСТУПНІ КРОКИ

Під час першого етапу пілотного проєкту у 2019 та 2020 роках до його реалізації було залучено лише 15 операторів ринку із 7-ми областей та 4 уповноважені на проведення досліджень зразків сирого молока лабораторії. З 2021 року розпочався активний етап розгортання ПКСМ: до програми поступово долучилися територіальні органи Держпродспоживслужби, лабораторії та оператори ринку з усіх областей України. Станом на 1 січня 2026 року в ММ зареєстровано 1295 ОР з 23-х областей України, 999 з яких мають статус активних (з них 68 ПЗМ і 931 ГВМ). Спостерігається позитивна динаміка щодо кількості залучених ОР. Від початку розгортання (2021 рік) ПКСМ по всій території України кількість зареєстрованих ОР зросла у 3,2 раза. Не зважаючи на повномасштабне вторгнення російської федерації до України, ПКСМ продовжує розгортатися, обізнаність ОР та відповідальність за якість та безпечність своєї продукції зростає. Від початку війни кількість зареєстрованих потужностей зросла у 2 рази, у тому числі за останній рік у 1,2 раза.

Здійснено аналіз охоплення поголів'я ВРХ у межах ПКСМ. У цілому частка поголів'я ВРХ, у тому числі корів, що утримуються в ГВМ, які зареєстровані в ММ та мають статус активних, у загальному поголів'ї ВРХ, у тому числі корів, наявних в області, зменшилась порівняно із 2024 роком на 12,9% та 12,6% відповідно та в середньому по країні становить 74,4% та 75,1% відповідно. Це пов'язано в цілому із зменшенням поголів'я ВРХ в Україні. Основними причинами цього є: знищення ферм, загибель тварин, мінування пасовищ та окупація територій (південь та схід України), висока собівартість кормів, енергоносіїв, низька закупівельна ціна на молоко тощо.

Найбільш проблемним питанням залишається залучення ОР, особливо малих (які утримують до 50 корів), через вартість проведення досліджень, логістику (у вартість досліджень включено витрати на транспортування зразків та виїзд фахівця для відбору зразків, через залучення невеликої кількості лабораторій області відстань між операторами ринку та лабораторією значна), через необізнаність щодо вимог законодавства, через запровадження мораторію на проведення перевірок суб'єктів господарювання.

Станом на 01 січня 2026 року лише 49,6% ПЗМ, наявних в Україні, зареєстровано в ММ. Цей показник збільшився порівняно з минулим роком у 1,8 раза.

Загалом по Україні спостерігається тенденція щодо збільшення кількості досліджень як по областях, так і по окремим показникам. Протягом 2025 року було зареєстровано 21 021 АВЗ, у тому числі 18 891 актів з метою дослідження зразків сирого молока на ЗБЗ, 10 210 актів – для дослідження зразків на КСК, 7868 – на ІНГ та 4841 – на ТЗ.

У таких областях, як Вінницька, Миколаївська, Полтавська, Сумська, спостерігається приблизно однаковий рівень по кількості відібраних зразків порівняно із 2024 роком. Тоді як у Волинській, Івано-Франківській, Київській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій та Черкаській спостерігається зростання кількості відібраних зразків на ЗБЗ та КСК. Позитивна тенденція щодо зростання кількості відібраних зразків на ІНГ спостерігається у Вінницькій, Волинській, Івано-Франківській, Київській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській та Чернігівській областях, а на ТЗ – у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Київській, Тернопільській, Харківській та Хмельницькій областях.

Усього у 2025 році у 937 ОР із 21 областей було відібрано зразки сирого молока та направлено до уповноважених лабораторій Держпродспоживслужби, результати досліджень яких доступні в ММ. Уперше відбиралися зразки молока у ГВМ у Закарпатській області.

Зразки сирого молока у звітному році не відбиралися у ОР із 3-х областей України: Донецької, Луганської та Херсонської. В звітному році відновлено відбір та проведення лабораторних досліджень зразків сирого молока у Харківській області від початку війни. Такі області, як Херсонська, не відновили ПКСМ після початку повномасштабного вторгнення. У Луганській області відбір зразків сирого молока та їх дослідження в уповноважених лабораторіях не проводився від початку розгортання ПКСМ на базі програмного забезпечення ММ на всі області України.

Дослідження зразків сирого молока у звітному році проводились 45-ма уповноваженими лабораторіями Держпродспоживслужби регіонального (20) та міжрайонного рівнів (25) з 21 області України за показниками, регламентованими статтею 40 Закону України про контроль з визначеною наказом Мінагрополітики №118/2019 періодичністю. Всього у ММ на 01.01.2026 року зареєстровано 56 лабораторій з 23 областей, проте 11 лабораторій у 2025 році не виконували дослідження в межах ПКСМ у зв'язку із вагомими причинами: позбавлені уповноваження – знаходяться в районі проведення воєнних (бойових) дій або перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), ліквідовані в процесі реорганізації / оптимізації лабораторної мережі Держпродспоживслужби, позбавлені

атестату акредитації на відповідність вимогам стандарту ДСТУ ISO 17025. Вперше у 2025 році розпочато проведення досліджень Закарпатською регіональною державною лабораторією Держпрод-споживслужби, відділом смт. Теофіполь Хмельницької регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби. Також Харківська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби та її відділ у м. Валки відновили проведення досліджень сирого молока після початку повномасштабного вторгнення.

У 2025 році зберігається стійка тенденція до зростання обсягів лабораторних досліджень за всіма показниками, що свідчить про розширення охоплення та посилення контролю в межах Програми. Кількість досліджень зросла порівняно з 2024 роком: за ЗБЗ – до 18 905 зразків (+19%), за КСК – до 10 224 (+20%), на інгібітори – до 7 776 (+42%), за точкою замерзання – до 4 842 (+42%). У довгостроковій динаміці 2021–2025 років зафіксовано суттєве зростання за всіма показниками, особливо у 2023–2025 роках, що пов'язано з масштабуванням Програми та залученням нових учасників.

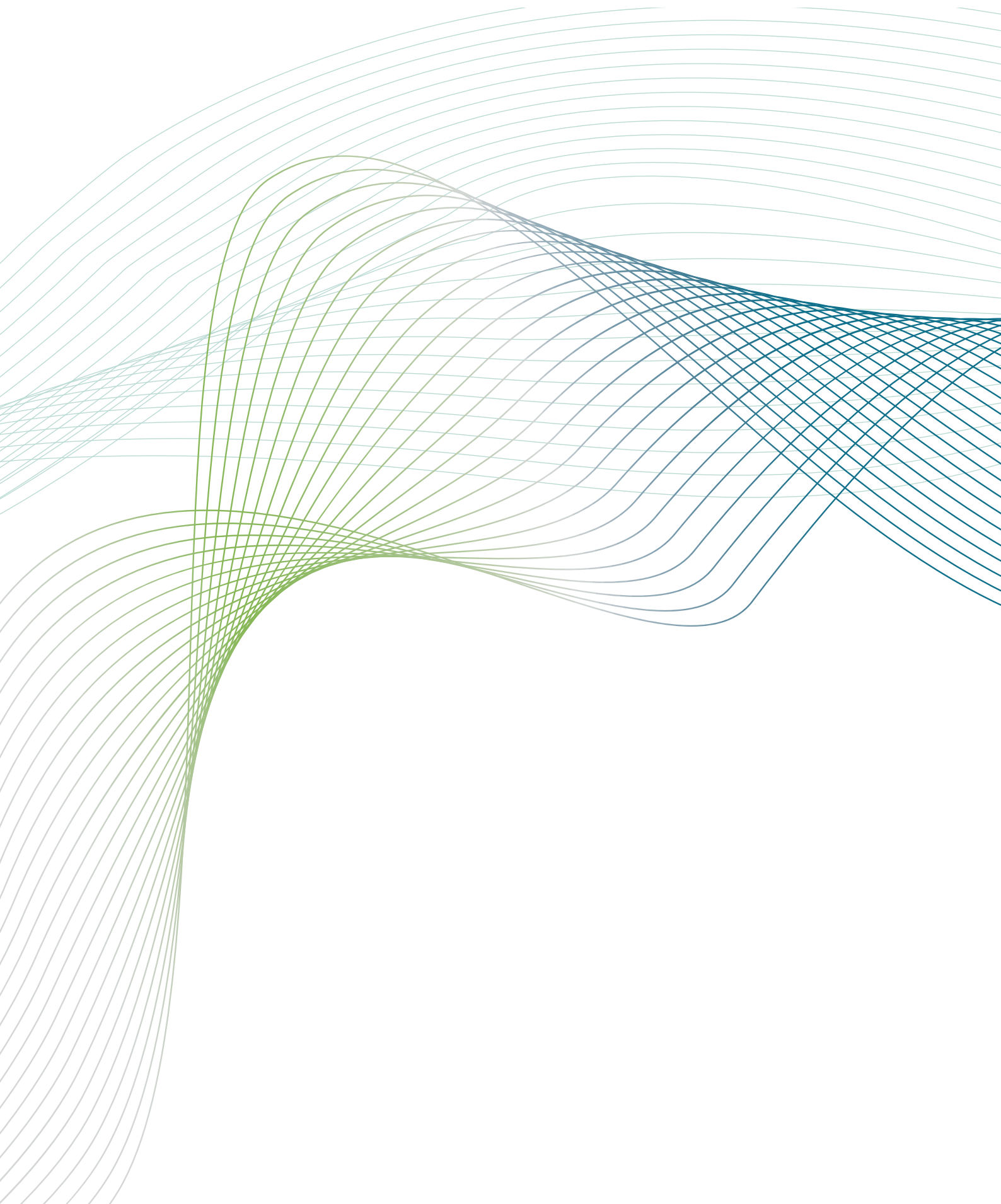
Водночас якісні показники сирого молока демонструють загальне покращення. У 2025 році середній рівень ЗБЗ становив 152 268 КУО/мл, а КСК – 182 394 клітин/мл (найкраще значення за період), що суттєво нижче допустимих рівнів. Частка позитивних результатів на інгібітори знизилася до 0,12%, що свідчить про покращення контролю використання ветеринарних препаратів. Показник точки замерзання залишався в межах норми ($-0,548$ °C у 2025 році), підтверджуючи відсутність системної фальсифікації.

Також зросла кількість невалідованих значень, що не бралися до увагу при статистичному аналізі, що потребує особливої уваги при прийнятті відповідних рішень й запровадженні дієвих заходів вздовж усього ланцюга руху зразка молока та нівелювання людського фактора.

У 2025 році якість сирого молока в Україні загалом наближається до вимог ЄС: за показником КСК ($\leq 400\ 000$ клітин/мл) досягнуто високого рівня відповідності – середнє значення становить 182 394 клітин/мл, а частка перевищень лише 1,12%. Водночас за показником ЗБЗ ($\leq 100\ 000$ КУО/мл) середній рівень (152 268 КУО/мл) поки перевищує норматив ЄС, хоча медіанне значення вже відповідає вимогам, що свідчить про відповідність щонайменше половини зразків; загалом це вказує на суттєвий прогрес, але необхідність подальшого покращення для повної гармонізації зі стандартами ЄС.

Наступні кроки:

- удосконалення функціоналу / модернізація програмного забезпечення ММ з особливим акцентом на: 1) статистичну обробку даних, 2) реєстрація ОР, які утримують інші види тварин (дрібна рогата худоба, буйволи тощо) 3) трансформація для інтеграції «Молочного модуля» в ІТ-систему Держпродспоживслужби;
- супровід та технічна експертиза при перегляді та розробці нормативно-правових актів, адаптованих до законодавства ЄС, пов'язаних із молочним сектором, якістю та безпечністю молока та молочних продуктів;
- проведення інформаційних кампаній, тренінгів для державних установ і приватних учасників ПКСМ;
- подальша реалізація діяльностей та завдань у межах Дорожньої карти із запровадження ПКСМ на базі ММ.

Цю публікацію створено за підтримки Швейцарії в межах швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія). Відповідальність за зміст цієї публікації несе виключно автор(и). Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю автора (авторського колективу) і не обов'язково відображає погляди SECO, FiBL та SAFOSO AG.